

İrfan Erdoğan ○ Korkmaz Alemdar

ÖTEKİ KURAM

ÖTEKİ KURAM

Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının
Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi

Size, bu kıtapta sunulanlara inanın veya inanmayın demiyoruz; eğer inanılmayacak geliyorsa, inanmayın. Biz, yaptığımız ve yapmadığımız üzerine düşünmenizi ve her doğru ve yanlış denileni soruşturmanızı bekliyoruz. Ne gerek var değil mi? Zaten soruşturuyoruz! Bu soruşturmamızı, yanıtlarımızı ve yaptıklarımızı ve yapmadıklarımızı da soruşturursak ne olur acaba?

Özgür düşünen insan, insanlaşma nedeniyle onu yöneten insanımsı güçler için tehlikedir; bağımlı düşünen insan ise, insanımsılaşma nedeniyle kendisinin ve kendî gibilerin, insanın ve insanlığın düşmanıdır.

2010

Yenilenmiş 3. baskı

yerinden yönetime ağırlık vermesiyle, hem yerel kültürleri hem de kentlerdeki kültürel farklılıkları incelemeye başladılar.

Kalkınma kuramcılarının eski versiyonu ile post-modern etiketiyle gelen yeni-versiyonunu karşılaştıralım (parantez içindekiler yeni versiyonu): Kitle iletişimi, uygun bir biçimde kullanılırsa, kalkınma ajanı olarak (küreselleşme ajanı) görev yapar; teknik bilgi ve deneyi yayar, kişisel değişim ve hareketliliği teşvik eder, demokratik süreci etkiler, tüketici taleplerini arttırır, okuma yazmaya, eğitime, sağlığa, doğum kontrolüne yardım eder (bireye katılım ve kendini ifade olanakları sağlar ve güçlendirir (empowerment), demokratikleşmeyi getirir, enformasyon toplumunu oluşturur, medya okuryazarlığı ve sonsuz bilgiye erişimle bilgi toplumunu yaratır). Dikkat edilirse, iletişimin gücü toplumsal iyi görevsellikle ilişkilendirildiğinde göklere çıkartılır; fakat toplumsal görevsizlikle veya kötü etkilerle ilişkilendirildiğinde, durum tersine döner: İletişimde medyanın gücü aktif izleyici teziyle ortadan kaldırılarak, sorumluluk izleyiciye yüklenir. Bu kuramsal tutumun siyasal politikalarda yansıyan bir sonucu şudur: Televizyonlardaki erotik ve şiddet içeriğinin üretilmesi durdurulmaz; onun yerine, şiddeti izleme veya izlememe "aktif izleyicinin" "demokratik seçeneğine" bırakılır; çocukların aynı içeriği izlemeleri ise "ailelerin seçeneğine." Medya da sosyal sorumluluk içinde "bu programda şiddet içeriği vardır" diye uyarı koyar.

TARİH VE TEKNOLOJİK BELİRLEYİCİLİK

İletişim teknolojisinin belirleyiciliği görüşü 19. yüzyılda yeni iletişim teknolojilerinin, özellikle trenin kullanımının yaygınlaşmasıyla ön plana çıkmıştır. Sömürgelerdeki talanı ve denetimi perçinlemek için döşenen raylar gelişmenin, uygarlığın yayılmasının sembolü olarak sunulmuştur (Mattelart, 1994). 1950 ve 60'larda, bu belirleyicilik modernleşme kuramlarına eklenildi: İletişim yapılarının, teknolojilerinin ve ürünlerinin yaygınlaşması her yerde yaşamı değiştirdi; dünyayı 1970'lerde ve 80'lerde *küresel köy yaptı*; 1990'lar ve 2000'lerde de *küresel kent* yaptı. Teknolojik deterministlere göre, 1990'lar ve 2000'lerde aynı zamanda, bilgisayar ve internet teknolojileri sayesinde, küreselleşen dünya enformasyon/bilgi toplumu olmaktadır; yeter ki evde, okulda, işte ve eğlence yerlerinde bilgisayarınız ve internet bağlantınız olsun. Yeter ki eve bilgisayar alın ve internete bağlanın; internet oyunları ve internette yaptıklarınızla "bilgi toplumunun insanı" olursunuz (elbette bu iddiaya inanacak kadar safsanız). Teknolojik belirleyicilik denince akla ilk McLuhan gelir. Ona alternatif olarak da, teknolojinin belirleyiciliğiyle bağıntılı tarihsel materyalist inceleme yapan Harold Innis gelir.

Innis ve Toronto Okulu

Innis'in önemi iletişim teknolojileriyle sosyal kontrol arasında bağ kurmasında yatar. Innis, Kanadalı bir iktisatçı ve aynı zamanda tarihçidir. İletişimde Toronto Okulu geleneğinin kurucusudur ve iki önemli yapıtıyla tanınır: "*İletişimin Yanlılığı*" ve "*İmparatorluk ve İletişim*".

Innis'in çalışmalarında iki temel soru egemendir: Toplumsal örgütlenmenin değişimi altında yatanlar nelerdir? Herhangi bir toplumda istikrarı sağlayan koşullar nelerdir? Toplumsal değişimin kaynağına ilişkin ilk soruya yanıt olarak teknolojik yenilikleri verir. Innis bu bağlamda teknolojik saptayıcıdır. Innis'e göre, insan kendi teknolojisi ile birlikte vardır; toplumsal biçimlerdeki (aile, örgütler) ve kültürdeki değişiklikler iletişim teknolojisindeki değişimlerin bir fonksiyonudur. Teknolojik araçların çoğu insanın fiziksel yeteneklerini geliştirme çabası içindir; iletişim teknolojisi bilincin, insanın ender düşünsel yeteneklerinin uzantısıdır.

Innis iletişim teknolojilerinin imparatorlukların yapıları ve değişimleri üzerinde ciddi değişimler yaptığını belirtir. Innis'e göre, iletişim araçlarının maddi biçimi (örneğin kil tablet veya kağıt) sosyal biçimlerin (örneğin imparatorlukların) kendilerini belli coğrafik alanda yönetim ve ideoloji bazında yeniden-üretmesi becerisiyle güçlü bir şekilde bağlıdır.⁴³ Innis aynı zamanda iletişim araçlarının maddi biçimini imparatorlukların tarihsel dönüşümü ve yıkılışına bağlar.

Innis'e göre yeni iletişim araçlarını elde etmek için oluşan rekabet, toplumdaki rekabetçi uğraşın temel eksenidir. Varolan iletişim araçları toplumsal örgütlenme biçimini çok güçlü bir şekilde etkiler: Yeni teknolojik yapılar eski-düzenlerin ortadan kalkmasına neden olur. Bilinç toplumsal örgütlenmelerde oluşturulduğu için, iletişimin denetimi hem bilincin, hem de toplumsal örgütlenmenin denetimi demektir. İletişim aracı ve bu aracı denetleyen gruplar toplumda egemenliğe sahip oldukları için, rekabetin ana eksenini rakip iletişim araçlarının araştırılması olur. Innis'e göre, egemenlik iletişim araçlarının denetimi ile oluşur ve yeni iletişim araçlarının bulunması ve bu araçların yeni örgütlenmeler ortaya çıkarması ile toplumsal değişim meydana gelir.

Innis'e göre, güç elde etmek için uğraşan toplumdaki mahrum gruplar "yeni teknoloji biçimleri aramada" önderlik ederler. Emeğini satarak yaşayanların yeni teknolojileri aramada önderlik etmesi, ekonomik ve siyasal açıdan olanaksızdır. Herhangi bir grubun kapitalist egemenlik altında keşfedeceği yeni bir teknolojinin üretim, dağıtım ve tüketimi, ekonomik ve yasal yollarla egemen güçler tarafından bastırılmaya ya

⁴³ Yeniden üretim, en genel anlamıyla, bir toplumun, egemenlikler ve mücadeleler dahil, tüm faaliyetler ağıyla kendini sürekli olarak tekrar yaratmasıdır.

da yutulmaya mahkûmdur. Bugün kapitalist ülkelerde iletişimle ilgili dev firmalar sadece üretim, tüketim, dağıtımı değil, aynı zamanda araştırma (ve durdurma) çabalarını da denetlerler.

Denetleme, araştırma ve geliştirme laboratuvarları açarak, bilim adamları ve araştırmacılarını yüksek maaşlarla kendilerine bağlayarak, üniversitelerdeki araştırmanın bağımlı olduğu kaynak, hammadde veya teknolojiyi koz olarak kullanarak sağlarlar. Kısaca, toplumsal değişim için mücadelenin biçimi ve oluşumunda iletişim teknolojisinin rolünü Innis çok fazla abartmıştır.

Innis hem kültür, hem de toplumsal örgütlenme üzerinde durur; kültür ve örgütlenmedeki değişimi iletişim teknolojisindeki değişime bağlar. Herhangi bir iletişim aracı, Innis'e göre, zaman ve uzay (yer) bakımından yanlıdır. Parşömen, çamur ve taş gibi dayanıklı ve taşınması güç olan araçlar "zaman yanlıdır" (time - biased). Kağıt ve papirüs gibi hafif ve daha az dayanıklı araçlar "uzay yanlıdır" (space - biased). Herhangi bir araç belli çıkarlar ve örgütlerin başkalarının zararına büyümesini sağlar ve bunlara bir örgütlenme biçimi kabul ettirir. Yer yanlısı araçlar imparatorluğun büyümesini teşvik eder ve kolaylaştırır; gelişme ve "şimdi" ile ilgilenir ve laik siyasal otoritenin egemenliğini destekler. Devletin, askerinin, merkezi olmayan ve genişlemeci örgütlerin büyümesini teşvik eder. Zaman yanlısı araçlar tarih ve geleneğe olan ilgiyi besler, laik otoritenin genişlemesi için az kapasiteye sahiptir; dinin, hiyerarşili örgütün, gerici örgütlerin büyümesini destekler. Dinin ya da devletin egemenliği eğitim gibi ikincil örgütlerin üzerinde özel bir kalıp empoze eder ve aynı zamanda bu egemenliği baltalamak için alternatif, rakip iletişim biçimlerinin aranmasına önderlik eder. Dolayısıyla toplumsal değişimin dinamiği, Tanrının ya da insanın krallığını destekleyen alternatif iletişim şekillerini aramada yatar.

Kültürel anlamda, "zaman" kutsal, ahlaksal ve tarihsel demektir. "Uzay" şimdi ve gelecek, teknik ve laik anlamındadır. İletişim araçları belli örgütlerin büyümesini desteklerken, aynı zamanda bu örgütlerin kültürel özelliklerinin egemenliğini de sağlar. Egemen iletişim biçimi olarak "konuşma" sözlü geleneği geliştirmiştir. Bu geleneği Innis kültürel bakımdan anlamlı olarak tanımlanan ilişkili olaylar dizisini insan tarihinden seçme ve bir kuşaktan ötekine aktarma olarak açıklar. Bizdeki eski halk destanları ve öyküler böyledir. Bu destanlar dinleyicileri geçmişe bağlar ve şimdiki toplumsal birliği kutsar. Sözlü gelenek ve zaman yanlısı araçlar kutsal bir geleneğe dayanan bir kültürün büyümesine izin verir. Bu kültür ortaklaşa kabul edilen tutumlar ve değerlerin paylaşılmasındaki oybirliğini sağlar; ahlak ve metafiziği uygarlığın merkezine koyar. Yazılı gelenek, insanı genel olarak çok farklı kültürlere götürür.

Uzay bağılı gelenekler siyasal otoritenin, laik kurumları ve bunlara uygun kültürün gelişmesini destekler. Akrabalar arasındaki geçici (zamansal) ilişki yerine, yazılı gelenek uzaysal ilişkilere eğilir; geçmiş yerine şimdi ve geleceğe, moral düzene dayanan bilgi yerine teknik düzene ve bilime, zaman içinde süreklilik yerine uzay üzerinde devamlılığa önem verir.

Innis'e göre sözlü ve yazılı gelenek arasında kaçınılmaz bir düşmanlık vardır. Yazının bulunması önce sözlü geleneğin kaybedilmesini sağlar, böylece onu dondurarak gelecek kuşaklar için bir antika yapar, sonra kendi yolunda gider. Bu iki gelenek arasındaki düşmanlık, Innis'e göre, bilgi tekelinin yaratılmasını sağlamıştır. Kısaca, benimsenen kurumun kültürü toplumsal yaşamın her yönüne girer ve en sonunda rakibi söküp atar, onları gayri meşru olarak tanımlar ya da değiştirir. Sadece egemen aracın çıkarlarına ve kültürel tutumlarına uyum sağlayan bilgi kalır. Yazılı gelenekte bilgi meşru olarak tanımlanmak veya geçerli olmak için teknik laik ve gelecek yönelimli olmak zorundadır. Çağdaş Batı tarihi, iletişimin egemenliğinin ve basın üzerine kurulmuş bilgi tekelinin tarihidir. Basının gelişimi Ortaçağ kilisesinin zamansal tekeline saldırdı. Basın milliyetçiliğin ve imparatorlukların gelişimini sağladı; bütün kurumlara girdi, laik toplumun yaratılmasında en etkili güç oldu; sözlü geleneğin önde gelen ahlak, değer ve metafiziğini yeraltına itti; dini ortadan kaldırmadı, fakat ekonominin ve devletin gereksinimlerini karşılayacak şekilde değiştirdi; otoritenin kaynağını kiliseden devlete ve bilgiyi dinden bilime geçirdi. Innis iletişim teknolojilerine çok ağırlık vererek, insanı teknolojinin edilgen ögesi yapmaktadır.

Marshall McLuhan

Teknolojik belirleyicilik görüşü medya teknolojilerinin toplumda bireylerin nasıl düşüneceğini, hissedeceğini ve hareket edeceğini veya toplumun biçimini ve çalışmasını şekillendirdiğini belirtir. McLuhan iletişim teknolojisinin kişilerin duyarlarını dönüştürücü belirleyiciliği üzerinde durur. Teknolojinin toplum üzerindeki etkisini de, araç kullanımının niceliksel çokluğuna odaklanan bir yaklaşımla dünyayı "global köye" çevirdiğiyle açıklar. MC Luhan'ın temel varsayımları:

Araç insanın uzantısıdır

McLuhan'a göre araç insanların uzantısıdır; bu uzantı akla gelen her şeyi kapsar: Konuşulan ve yazılı sözcük, giysi, para, saat, basın, ev, yol, araba, teker, bisiklet, uçak, fotoğraf, telgraf, daktilo, telefon, sinema, radyo, televizyon, silah... Giysiler derimizin uzantısıdır. Ev sığınak olarak, vücut açısından ısı kontrol mekanizmasıdır. Kentler vücut

organlarının, geniş grupların gereksinmelerini sağlamada daha da ileri uzantılardır (1964:114,117). Finkelstein (1968:65) araçların (TV, radyo, bilgisayar) insanın uzantısı değil, toplumsal kurumlar olduğunu yazar.

Araç iletidir

Innis ve McLuhan'a göre sözcüğün yazıldığı şeyler sözcüklerden daha önemlidir. Yani, McLuhan'ın ünlü sözüyle "Araç iletidir." General Electric Company gelirin büyük kesimini elektrik lambalarından ve ışık sistemlerinden elde eder ve işinin enformasyonu hareket ettirmek olduğunu, ATT kadar, bilmez (McLuhan, 1964:23-26). Aslında ATT'nin hangi işlerde olduğunu farkında olmayan McLuhan'dır. Bu dev firmalar büyüme ve çıkar artırma amacıyla mümkün olan her alana el atmışlardır ve işlerinin ne olduğunu ve ne yaptıklarının çok iyi farkındadırlar. Bu işlerden önemli biri de savaş endüstrisindeki geniş yatırımlardır. McLuhan bu ölüm tüccarlığını görmezlikten gelir: Ona göre, F-16'nın veya ICBM'in (Kıtalararası füzelerin) veya herhangi bir nükleer savaş aracının kendisi iletidir. Elbette araç aynı zamanda iletidir; fakat bu iletii insanlığın gelişmesine bağlamak ve övünç duymak, bilimsel bakımdan "empyrialist polisliği" desteklemektir. Bu silahlarla öldürülen, öldürülecek insanların önemi yoktur; önemli olan bu araçların getirdiği istenen değişimdir ki, bunu hiç kimse durduramaz. Örneğin, Vietnam Savaşı, McLuhan'a göre, hızlandırılmış sosyal değişimdir. Kimin sosyal değişimi ve kime karşı, kimin için? McLuhan aracın ileti oluşunda haklıdır; fakat "agent-orange" gibi kimyasal silahların vahşet aracı olarak taşıdığı, ima ettiği, söylediği, anlattığı içerik çok daha önemlidir.

McLuhan, içerik ve etki araştırmacılarına bir hakaret anlamında, "araçların nasıl kullanıldığının önemli olduğu, teknolojik mankafanın uyuşuk tutumudur" demektedir; çünkü bir aracın içeriği, hırsız tarafından bekçi köpeğinin dikkatini başka yöne çekmek için taşıdığı yağlı bir et parçasıdır. Aracın etkisi güçlü ve yoğundur.⁴⁴ Çünkü bir başka araca içerik olarak verilir (yani, içerik diye alınan gerçekte bir başka araçtır). Sinemanın içeriği bir roman, oyun ya da operadır. Yazının veya basının içeriği konuşmadır, fakat okuyucu hemen hemen tümüyle hem basının, hem de konuşmanın farkında değildir (1964:32).

Doğru: Akıllı hırsız ev soymaya giderken evi bekleyen bekçi köpeği için et taşır. McLuhan, hırsızın taşıdığı eti içerik olarak tanımlar. Et, hırsızla köpek arasındaki ilişkide içerik olarak nitelenebilir; fakat hırsızın soygununda et, içerik değil, amaca ulaşmak için kullanılan yan araçlardan biridir. Amaç, soygun ve içerik de bu soygunla gelendir.

⁴⁴ Gazete, gazete olduğu için mi, yoksa okunmak için mi alınır? Eğer içerik önemli değilse, neden herkes aynı gazeteleri, kitapları, dergileri okumuyor?

Eğer hırsız reklam yapan reklamcıysa, reklamla sunulan şey (izleyicilerin seyrettiği) bekçi köpeğine verilen ettir; çünkü reklamcının amacı belli bir malı satmak için genellikle sahte imajlar, sahte umutlar yaratmak ve bu imaj ve umutları reklamını yaptığı malın satın alınması ve kullanılmasına bağlamaktır: Temel amaç, satmak; temel mesaj, "malımı al"; bunun için kullanılan temel araç, televizyon ve temel teknik psikolojik oyunlardır. McLuhan'ın araç diye taşıdığı şey, hırsızın elindeki eti yutmayanlara sunulan, bir başka tür ettir (bir diğer araçtır). Sadece mesaja bakarak her şeyi anlayamayız ve aynı şekilde, aracı her şey sanarak da kendimizi yanlış yola sevk ederiz. Amaçlar, araçlar, içerikler, sonuçlar birbiriyle ilişkilidir ve bunlara insan ögesi katarak bunların yapısını, işleyişini ve karakterini incelemek, bizi toplum düzeninin incelenmesine götürür.

Araç egemen değişim gücüdür

Innis ve McLuhan iletişim teknolojisinin toplumda odak noktası olduğuna inanırlar, fakat etki konusunda ayrılırlar. Innis'de teknoloji toplumsal örgütlenmeye ve kültüre etki eder, bunları değiştirir ve biçimlendirir. McLuhan iletişim araçlarının etkisinin öncelikle duyular üzerinde olduğunu belirtir, dolayısıyla, tartışması tamamıyla algı psikolojisinin dar temellerine dayanır. McLuhan'a göre, iletilerin üretimi ve alımı için koşul, biçimlerin biyolojik varoluşundan başlar: Bu biçimler (=görme, dokunma, tatma, işitme ve koku) birbirine bağlıdır. Dolayısıyla bir biçimin kapasitesinin değişimi duyular arası tüm ilişkileri değiştirir, sonuç olarak, kişinin deneyimlerini ve algılarını düzenleme yolları da değişir. Örneğin körlük koku, sağırılık görme gücüne dayanmayı artırır. Kapasite değişimi aynı zamanda duyular yanında deneyimleri de yeniden düzenler. İletişim araçları kişilere duyularla ilgili belli ilişkileri yerleştirir, sabitleştirir ve böylece toplumun dünya görüşünü belirlerler. Dolayısıyla, bilginin biçimini ve algının yapısını, gerçeği almaya ayarlanmış duyu araçları belirler.⁴⁵ Sonuç olarak, iletişim araçları bizi, sadece dünyaya yöneltmez; aynı zamanda kullandığımız duyu oranını değiştirerek karakterlerimizi de değiştirir. İletişim teknolojisi kişilerin ne düşüneceğini değil, nasıl düşüneceğini de belirler. Örneğin, konuşmaya dayanan kültürde kulak (=dinleme), basına dayananda göz (=görme) önem kazanır ve basına dayanan kültürde insanlar duyduklarına inanmakta ve konuşmayı hatırlamakta zorluk çekerler. Basın, gerçeği; tekdüze, uyumlu, nedenselliği olan ve farklı ilişkiler içinde düzenler. Her şeyin

⁴⁵ McLuhan burada teknolojinin saf kendisinden söz ediyor; teknoloji bağımsız aktif ajan ve insanlar pasif etkilenenler. Yani teknolojiyi kimin ürettiği, neden üretildiği ve kimin kontrol ettiği McLuhan'a göre ilgisiz bir konudur.

ötesinde basın, milliyetçiliğe götürür. Carey'e göre (1968:294), McLuhan görüşünü genel bir temelde belirtmiş, fakat duyularla sınırlanan dar bir temelde savunmuştur.

McLuhan'da elektronik araçlar ideolojiye veya toplumsal programlamaya konu edilir; kendileri toplumdan daha da güçlüdür; tek başlarına hareket eder, dünyayı ve bu dünyadaki insanları değiştirirler. McLuhan'a göre, Öklid uzayının (=Euclidean space) keşfi, Fenike abecesinin insan duyuları üzerindeki etkisinin doğrudan bir sonucudur (1964:107). Yanlış çünkü Fenikeliler, Fenike abecesini MÖ 1000'lerde geliştirdi, Yunanlılar 8. yüzyılda Fenike abecesini aldılar ve Öklit MÖ 300'lerde yaşadı: Ayrıca, Fenike abecesinin geometriyi öğrenmeye doğrudan etkisi nasıl olur ki? McLuhan'a göre, papirüs, Roma İmparatorluğunu yarattı ve papirüsün yetersizliği imparatorluğu çökertti, çünkü Müslümanlar papirüsün geldiği yolları kestiler (1964:100). McLuhan burada hem kronolojik olarak, hem de sağduyu ile yanlış yapıyor: Roma İmparatorluğu bölünüp kuzeyli komşuları tarafından darmadağın edildiğinde, Muhammed doğmamıştı bile. Ayrıca nasıl oluyor da papirüsü bulan Mısır veya hem abeceye, hem de papirüse sahip olan Yunanistan Roma İmparatorluğunu yaratamadılar ve bu imparatorluğa (özellikle Yunanistan'a) yenildiler. McLuhan'a göre basın, bireyciliği, milliyetçiliği, din savaşlarını ve o zamanki devrimleri yarattı (1964:34, 37, 306). Basın teknolojisinin 16. yüzyıldaki bu saptayıcılığı çocuk mäsalları kadar bile sağlam bir temele dayanmaz: Gazete, 17. yüzyıla kadar yoktu; olsa bile kitlesel dağıtımı 19. yüzyılın ortalarına kadar olmadı; gazeteler ve kitaplar sadece okuryazar elite sınırlıysa, nasıl olur da büyük ölçüde sınırlı bu basın, milliyetçiliği, bireyciliği ve devrimi yaratır? Ayrıca (hareketli olan) basını Uygurlar ve Çinliler 10. ve 11. yüzyılda kullanıyorlardı: McLuhan'ın dediği değişmeler Asya'da neden başlamadı? Aslında, feodalitenin çöküşünü basın teknolojisinin belirleyici etkisine bağlamak temelsizdir. McLuhan iletişim teknolojisini aktif değişim gücü ve insanı ise pasif alıcı olarak sunar. İnsanları yarattıkları teknolojinin tutsağı olarak görür. İnsanların, "gerçeği kandırma oyunundan ayırt edilebilecek" yeteneğe sahip olduğunu hiçbir zaman kabul etmez. McLuhan gerçek hayattan, toplumdan söz etmez, bunun yerine çevre kavramını kullanır. Bu çevre insanların yarattığı ve yaptığı çevre değil, teknolojinin saptadığı, değiştirdiği ve eskiyi çöpe attığı çevredir. Zaman bizim bildiğimiz zaman değil, kimin yaptığı, nasıl ve neden ortaya çıktığı belirtilmeyen iletişim teknolojisinin kararlaştırdığı zamandır. Uzay/meکان da teknolojiyle yaratılmış, biçimlendirilmiştir. McLuhan'da, Öklid uzayı keşfedene kadar insanların uzaysız yaşadığını görürüz. Öklid uzayı (=geometrik, doğrusal uzay) elektronik teknolojinin keşfiyle

gelen Einstein veya "eğri" uzaya (Rieman geometrisine) kadar yaşandı. Şimdi Öklid öldü, yaşasın Einsteinci uzay! McLuhan'ın bu savı uzay bilimleriyle uğraşanlar için doğru olabilir; fakat McLuhan ve uzay bilimcileri hala Öklidçi uzayda yaşıyor: Apartmanların, evlerin duvarları çizgisel, dik, düzeysel; tavan ve taban düz; yataklarımız yatay ve yemek masalarımız yere paralel duruyor.

McLuhan'a göre (1964:30) her yeni teknoloji eskisini çöpe atar ve çöpe atılan teknolojilerle belli duyular da çöpe atılır. Dolayısıyla, duyular (ve teknolojiler) arasında rekabet vardır. Bir ölüm kalım mücadelesi... McLuhan'ın aksine, her anlatım biçimi veya aracı kendine özgü yapıya sahiptir, biri diğerini ancak plak, teyp, cd ve vcd'de olduğu gibi, aynı işlevde kapasite ve hız nedeniyle yok eder. Yazı konuşmayı, radyo gazete ve kitabı, televizyon radyoyu, sinema tiyatroyu ortadan kaldırmadı. Eğer aralarında çekişme varsa,⁴⁶ McLuhan'ın savının tersine, bu çekişme duyularda veya araçlarda değil, ekonomik, siyasal ve kültürel çıkarlar yapısındadır. İnsanın beş duyusu sürekli olarak birbirleriyle ilişki halindedir, birbirini tamamlar ve düzeltir. Ne göz kulağa, ne de el dile rakiptir. Bu rekabet ancak, bu duyuları temel alan teknolojik pazarda olabilir. Elektronik çağın gelişyle, McLuhan'ın savının aksine, "Gutenberg Galaxy" (basın teknolojisi) ölmedi. Her iletişim teknolojisi insan duyularının, fiziksel değil, fakat anlam ve dış dünyayla ilişki bağlamında, doğru veya yanlış, yeterli veya yetersiz bir uzantısı olabilir.

Konuşulan sözcük: "Şeytanın gülü?"

Konuşulan sözcük dramatik bir şekilde bütün duyuları içerir. Çeşitli dillerde uzantılanmış duyu kalıpları elbise sanat modelleri kadar çeşitlidir (Ama üç ayda bir değişmez!). Her anadil, kullananlara dünyayı görme, hissetme ve dünyada etkinlik yapma yolunu öğretir. Duyularımızı ve sınırlarımızı geliştiren yeni elektronik teknolojiler, dünya çapında kolektif bir bilinç yaratır. Böyle bir kolektif bilinç durumu insanlığın söz öncesi (konuşmayı öğrenmeden önceki) durumu olabilir. Bugün bilgisayarlar herhangi bir dili veya kodu bir başka dile veya koda anında çevirebilir. Bunu izleyen mantıklı adım, dili tercüme değil, dili genel evrensel bilincin lehine ortadan kaldırmadır. McLuhan, modern teknolojilerin yarattığı "kelimesizlik durumunun" kolektif uyum ve barış getirilebileceğini söylüyor; sömürü ve "emperyalizm" gibi bir ilişkiyi reddediyor (McLuhan, 1964: 82, 83, 84). McLuhan her şeyi teknolojinin yaptığını iddia ediyor. Aslında, insanın örgütlü yaşamda yarattığı teknolojiler ve

⁴⁶ Cansız şeyler nasıl çekişir ki? İnsan çekişir. Medya patronu televizyona, radyoya ve gazeteye sahip. Niye çekişsin ki? İzleyici okuyor, dinliyor, izliyor. McLuhan, asıl özneyi (örgütlü yapıdaki insanı) yerinden ediyor.

kullanımları yansız değildir; “küreselleşen” teknolojinin kendisi değil, teknolojileri mülkiyetinde tutan ve kendi çıkarlarına göre kullanan insanların oluşturduğu örgütlü güç yapılarıdır.

Yazılı Sözcük: “Bir Kulak İçin Bir Göz”

Yazılı ve basılı malzeme bugün her zamankinden daha çok vardır ve okunmaktadır; fakat aynı zamanda, fonetik alfabe üzerine kurulmuş bu ilk-çağların okuryazarlık teknolojisini tehdit eden yeni elektrik teknolojisi vardır. Elektrik teknolojisi uzmanca yazılmış sözcük yerine, katkıcı ve katılcı konuşulan sözcüğü tercih eder. Alfabe; güç, otorite ve askeri yapıların uzaktan denetimi demektir. Papirüsle birleştiğinde, alfabe kilise bürokrasisi ve bu bürokrasinin bilgi ve güç tekelciliğinin sonunu heceledi (McLuhan, 1964:85).

Basılı Sözcük: “Milliyetçiliğin Mimarı”

Basılı kitap çağdaş dünyayı yarattı. Alfabe (ve uzantısı tipografi) bilginin gücünün yayılmasını sağladı ve kabile insanının kabile bağlarını darmadağın etti; kabileyi bireyler topluluğu haline getirdi (McLuhan, 1964:155, 156). Basılı kitap görme yeteneğinin bir uzantısıdır. Basılı kitap perspektif ve sabit görüşü artırdı; uzayın görüntüyle ilgili, tekdüze, kesintisiz ve sürekli olduğu hayalini sağladı. Toplumsal bakımdan, basın milliyetçiliği, sanayileşmeyi, kitle pazarını, evrensel okuryazarlığı ve öğretimi getirdi. Basın kişileri geleneksel gruplardan kopardı ve bireycilik modelini verdi. Milliyetçiliği, sanayileşmeyi, kitle pazarını, evrensel okuryazarlığı ve öğretimi getirdi. Bu yeni özel-girişim ruhu insanı dev firmalar, askeri ve ekonomik örgütler yaratmaya götürdü.

Yeni bir araç hiçbir zaman eskiye bir ek değildir; ama eskiyi rahat bırakmaz. Eski araçları, bu araçlar için yeni şekiller ve pozisyonlar buluncaya kadar ezmekten çekinmez. Bugün milliyetçilik, imaj olarak, hala basına dayanır; fakat bütün elektrik araçlar milliyetçiliğe karşıdır (McLuhan, 1964:158,161). Kitap bir görüşü sağlayan “özel itirafla” ilgili bir biçimdir. Basın (gazete) toplum düzeyinde katılımı sağlayan bir “grup itiraf” biçimidir. Kitap biçimi toplumsal mozaik değildir; fakat özel bir “sestir”. Kitap ve gazete, içeriği ne olursa olsun, sadece biçimleriyle “iç yüzü ortaya koyan hikaye” etkisi yaratırlar: Kitap, yazarın ussal maceralarının içyüzünün hikayesini; basın, hareket ve ilişkide olan toplumun içyüzünün hikayesini anlatır (McLuhan, 1964:183). Gazetenin sürekli toplumsal dokunun çirkin görünen “alt tarafını” rapor etmesinden şikayetçi olan kitap yönelimli insan, günlük olayların gazetede tekrar tekrar sunulmasını düzeysiz olarak görür. Kitap ve gazete birbirleriyle iki aracın olabileceği kadar uyumsuzluk içindedir: Kitabın özel görüşü gazetenin büyük toplumsal gücüne doğal olarak düşmanlık duyar.

Araçların sahipleri halka daima istediklerini vermek için uğraşırlar; çünkü araç sahipleri güçlerinin programda veya iletide değil, araçta olduğunu hissederler (McLuhan, 1964:189, 193). Araçları efsaneleştiren McLuhan, sembollerle oynayarak çarpıcı ve geçersiz edebiyat yapıyor.

McLuhan düşünen insanın baskı altına alınmasını; "kulak dünyası" ile "göz dünyası" arasında teknolojinin saptadığı farklardan olduğunu iddia eder. McLuhan gerçeği değil, baskıyı gerçekleştirilme farkını açıkladığının bile farkında değil aslında (belki de bilerek yapıyor).

Radyo: Kabileye Özgü Tamtam

Radyo, kişiden kişiye dostça ilişki içinde kişiyi etkiler. Konuşmacı ve dinleyici arasında bir konuşulmayan iletişim dünyası sunar. Radyo özel, bireysel bir tecrübedir. Radyo geleneği, tek sözcükle, tüm geçmişin "şimdi" duyulması gibi bir duygu uyandırır. Radyo "kabileye özgü boynuzlar ve antik tamtamların titreşim dalgalarıyla yüklüdür."⁴⁷ Radyo 1930'larda Batı toplumlarını yeniden kabileleştirdi ve böylece totaliter kitle hareketlerini üretti. Hitler siyasal hayata gelişini doğrudan radyoya ve halka hitap sistemlerine borçludur. (Bu, radyonun Hitler'in düşüncelerini Almanlara etkili bir şekilde ilettiği anlamına gelmez). Lazarsfeld'in radyonun tekeli ve toplumsal etkisinin tahmin edilenden daha az önemi olduğu, Hitler'in radyo ile toplumda kontrol sağlamadığını, aksine radyoya rağmen sağladığını, çünkü radyonun Hitler'in düşmanları tarafından kontrol edildiğini ileri sürmesini, McLuhan şöyle değerlendiriyor (1964:260, 263): "*Profesör Lazarsfeld'in radyonun doğası ve etkileri hakkındaki zavallı bilinçsizliği kişisel bir kusur/eksiklik değildir; fakat evrensel olarak paylaşılan bir yeteneksizliktir*". Radyo bilgi iletimini hızlandırır; öteki araçlarda hızlanmaya yol açar; dünyayı köy hacmine küçültür ve köyün dedikodu, söylenti, haber ve kişisel kötülükler gibi zevklerini yaratır; fakat köyü homojenleştirmez.⁴⁸

Televizyon: Çekingen/Utangaç Dev

McLuhan'a göre, basına dayanan uygarlık telgrafın gelişmesiyle gücünü kaybetti; radyo ile de egemenliğini yitirdi ve televizyonla öldü. McLuhan'a göre, televizyon, insanları katılma ile toplumun canlı üyeleri yapar. Rosnak McLuhan'ın bu görüşünü, Andrew Ure'nin 18. ve 19. yüzyıllarda endüstrileşme sırasında pamuk bezi dokuma fabrikalarında

⁴⁷ Kim yüklüyor? Tanrı mı yoksa çıkar gerçekleştirmek isteyen birileri mi? İnsanı merkezden edip, teknoloji yerleştiren, yudurular gerçek görünür.

⁴⁸ Cümledeki "homojenleştirmez" sözü ile ondan önceki sözler birbirine zıt anlatılır; Eğer köydeki dedikoduyu radyo ile merkezi dedikoduya çevirirsen, nasıl olur da homojenleşme yaratmazsın?

çocukların hunharca sömürülmeleri ve kullanılmalarının el beceriliklerini geliştirdiği, alışkanlıklarını düzene koyduğu ve genç beyinleri atikleştirdiği iddiasına benzetiyor (1968:267). McLuhan'a göre eğer televizyon Hitler'in egemenliği sırasında geniş çapta kullanılsaydı, Hitler hemen ortadan yok olurdu. Eğer televizyon önce gelseydi, Hitler olmazdı; çünkü televizyon soğuk araçtır: Sıcak figürleri, sıcak olayları ve sıcak basının kişilerini reddeder (McLuhan, 1964:261). McLuhan'a göre televizyonun soğuk araç olarak oynadığı rol, çok büyüktür; çünkü televizyon insanı katılmaya götürür. Rosnak'a göre (1968:266) televizyonun psikolojik etkisi, McLuhan'ın savının aksine, bu aracın içeriğinden gelir ve bu etki de duyguların ayrılıp dağılmasıdır. Örneğin, reklamlar düşüncenin devamlılığını engelleme ve hissetmenin derinliğini elekten geçirip atmak stratejisine dayanır. Reklamlar kişilerin kendilerinden, vücutlarından, görünüşlerinden, giyimlerinden hoşnutsuzluk ve yetersizlik hissettirir ve bu yetersizliği belli malları (parfüm, araba vs.) kullanarak gidereceğini savunur: Her kullanım kişiyi "yeni" kullanışa, her yeni kullanım "yeni ve geliştirilmiş" kullanışa götürür. Reklamlar kendi kendilerinden hoşnut olmayan tüketiciler yaratır; mutluluğun tüketimle olacağı bilincini işler. İnsanı, her tüketimin tekrar tüketim gerektirdiği bir satılmalılar ve kullanışlar çemberi içine hapseder: Hapislik özgürlüktür.

Yabancılaşma ve Elektronik Teknoloji

McLuhan'a göre, basın, akıl çağını, bilimsel mantığı ve "insan özgürlüğünün insanın akılcılığının sonucu" olduğunu savunan liberal geleneği yükseltti. Akıl üzerinde çok durmak insanın kendinden ve doğadan yabancılaşmasıyla sonuçlandı. McLuhan'a göre televizyon sadece enformasyon yayan bir araç değil, aynı zamanda insanın deneyimini düzenlemede radikal bir yoldur: Tv görüntü ve sesi birleştirir ve duygusal dokunma hissi verir. Televizyonda, göz, kulak ve el oyuna girer. Televizyonun görüntüsü düz ve iki boyutlu mozaiktir. Üç boyutlu algılama algı alışkanlığından gelir. Televizyon bizim merkezi sinir sistemimize etki eder (McLuhan, 1964:272). McLuhan'a göre, 18. yüzyılda başlayan "basın kültürüne ve mekaniksel endüstriye, bu organik tümleşme" karşı olan "romantik tepki" elektromanyetik dalgaların keşfini hızlandırmış veya hızlandırmamış olabilir; fakat kesinlikle, elektromanyetik keşifler bütün insan işlerinde "şimdilik" sahasını yarattı. Böylece insan ailesi şimdi bir "küresel köyün" koşulları altında yaşıyor. Bu köy tamamlarla titreşen tek bir daraltılmış (küçültülmüş, sıkıştırılmış) mekanda yaşamaktadır (McLuhan, 1962:43).

McLuhan "global köy" fikriyle çok uluslu şirketler denilen ve gerçekte birçok ülkeye yayılmış firmaların hayallerine ve amaçlarına bir umut

katıyor: Walt Disney'in biçimlendirdiği global köy'de yaşadığınızı düşünün: Bu durum dünya emperyalizminin gerçekleşmesi demektir. Hem de çatışma ve çekişmeden uzak bir "global köy." Global köyün köylüleri elektromanyetik dalgalara ve bu dalgalar üzerinden yayın yapamazlar; onların "ne istediğini bilen" özel ve "onlara ne verilmesi gerektiğini bilen" kamu hizmetleriyle, köylerinde köylerinden uzak "orada bir köy var uzakta" türküsü dinliyorlar.

Araç: Sıcak ve Soğuk

McLuhan, araçları sıcak ve soğuk olarak iki kategoriye ayırır. Sıcak aracı soğuktan ayıran temel ilke şudur: Eğer araç tek duyuyu uzatıyorsa ve izleyiciye tamamlaması için çok şey bırakmıyorsa bu sıcak araçtır (radyo, sinema, fotoğraf). Eğer az şey veriyor ve izleyici tarafından çok şey ekleniyorsa, bu soğuk araçtır (televizyon, telefon). Sıcak araç izleyicinin katılması bakımından düşüktür ve soğuk araç katılma ve izleyici tarafından tamamlanmada yüksektir. Televizyon soğuk araçtır; çünkü enformasyon bakımından verdiği azdır, dolayısıyla iletiyi tamamlamak için izleyicinin aktif olarak katılmasını gerektirir.

McLuhan'ın "katılması" düşünceli, insanca bir katılma değil, fiziksel bakımdan duyusal ve beyinsiz bir katılmadır. Başka insanlarla veya toplumla/çevreyle olan bir katılma değildir.

Aslında, ister soğuk ister sıcak olsun, her tür araçta biz kendimizce eklemeler yaparız; yani katılmayı biz içeriğin bağlamına göre yaparız.

R. Williams, J. Carey, bize ve diğer birçoklarına göre, McLuhan teknolojiyi tarihsel koşullardan ve toplumun maddi yapısından soyutlar. Bilinci, yabancılaşmayı ve değişimi teknolojinin saptadığını belirtir; fakat bunun toplumsal yapı ve ilişkilerle bağıntılı olabileceği fikrinin yakınından bile geçmez. Teknolojinin, enformasyonun ve toplumsal gücün belli çevrelerde toplandığını görmezlikten gelir. Kısaca, McLuhan'ın kuramı, tüm açıklamalarında örgütlü yaşamın yapısal bağından yoksundur. McLuhan'ın teknolojik belirleyiciliği Baudrillard ve benzerlerinin post-yapısalcı/postmodern anlatılarının temelini oluşturur. McLuhan'da insanın kaderini belirleyen insanın kendisi değil, uzantısı olan teknolojidir: Bu görüş, var olan teknolojik düzenin sorgusuz savunuculuğunu yapar. Teknolojik saptayıcılık Amerikan iletişim yaklaşımlarının hemen hepsinin belli oranlarda ortak özelliğidir. 1960'ların modernleşmecileri, kalkınmacıları ve "yeniliklerin yayılması" kuramcıları teknolojiyi "gelişmemiş ülkelerin kurtarıcısı" olarak sundular. Bu teknolojik saptayıcılık 1980'lerde "yumuşadı" ve 1990'lar ve 2000'lerde Postmodernizmle yeniden evrenselleştirildi. Teknolojik belirleyiciliğin kardeşi olan iletişim devrimi, enformasyon toplumu ve bilgi toplumu yaklaşımları getirildi.

KAYNAKÇA

- Adaklı, G. (2006) *Türkiye'de Medya Endüstrisi, Neoliberalizm Çağında Mülkiyet ve Kontrol İlişkileri*. Ankara: Ütopya.
- Adaklı, G. (2009) The Process of Neo-Liberalization and the Transformation of the Turkish Media Sector In the Context of the New Media Architecture. In: Harrison, J. and Wessels, B. (Eds.) *Mediating Europe: New Media, Mass Communications*. N. Y.: Berghahn Books, Pp. 286-318.
- Adorno, T. (1954) How To Look at Television. *the Quarterly of Film Radio and Television*, 8(3): 213-235.
- Adorno, T. (1974) *Minima Moralia*. London: New Left.
- Adorno, T. (1976), *Introduction to the Sociology of Music*. New York: Continuum.
- Adorno, T. (1987). Late capitalism or industrial society? In: V. Meja, D. Misgeld & N. Stehr (Eds.), *Modern German Sociology* (pp. 47-232). New York: Columbia University Press.
- Adorno, T. & Horkheimer, M. (1977) *The Dialectic of Enlightenment*, New York: Free Press.
- Adorno, T. (1991) *The Culture Industry*. London: Routledge.
- Alemdar, K. (1985) "Küreselleşme, Türkiye ve Kitle İletişim Araçları", *Türk-İş Yıllığı '97*: 275-283.
- Alemdar, K. (1998) (Ed.) *Medya Gücü ve Demokrasi*. İstanbul: Tüses.
- Alemdar, K. (2001) *İletişim ve Tarih*, Ankara: Ümit Yayınevi.
- Alemdar, K. (2009) (Der.) *Türkiye'de İletişimin Dünü, Bugünü ve Yarını*. Ankara: AGC Yayını.
- Allor, M. (1988) 'Relocating the Site of the Audience', *Critical Studies In Mass Communication* 5: 217-33.
- Allport, G.W. (1935) Attitudes. In: *The Handbook of Social Psychology*, (ed.), C. Murchison. Reading, MA: Clark University Press, Pp. 798-884.
- Amin, S. (2005) *Empire and Multitude*. *Monthly Review*, 57(6) [Http://www.Monthlyreview.org/1105amin.htm](http://www.Monthlyreview.org/1105amin.htm)
- Anderson, C. A. and Gentile, D. A. (2008) Media Violence, Aggression, and Public Policy. In: E. Borgida & S. Fiske (Eds.), *Beyond Common Sense: Psychological Science In the Courtroom*. (Pp. 281-300) MA: Blackwell. [Http://www.Youngmedia.org.au/Pdf/AG_Games.Pdf](http://www.Youngmedia.org.au/Pdf/AG_Games.Pdf)
- Ang, I. (1996) *Watching Dallas*. London: Routledge.
- Artz, L. (2006) On the Material and the Dialectic: toward a class analysis of communication. In: L. Artz, S. Macek and D. Cloud (Eds).
- Artz, L, Macek, S., ve Cloud, D. L. (Eds.) (2006) *Marksizm and Communication Studies: the Point Is To Change It*. N.Y.: Peter Lang Publishing.
- Atabek, Ü. (2001) *İletişim ve Teknoloji: Yeni Olanaklar-Yeni Sorunlar*. Ankara: Seçkin.
- Atabek, Ü. (2006) İnternette Etik Sorunların Ekonomi Politik Bağlamı. *Küresel İletişim Dergisi*, 2: 1-9.
- Atton, C. (2007) Current Issues In Alternative Media Research. *Sociology Compass*, 1(1): 17- 27.
- Atwood, R. and Mcanany, E. (1986), *Communication and Latin American Society: Trends In Critical Research*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Ayers, A. and Saurin, J. (2007) "Beyond the 'Global Unifier': Counter-Hegemony In Neo-Gramscian Analysis." [Http://www.Allacademic.com/Meta/P179166_Index.html](http://www.Allacademic.com/Meta/P179166_Index.html)
- Ayers, A. J. (2008) (Ed.) *Gramsci, Political Economy, and International Relations Theory: Modern Princes and Naked Emperors*. New York: Palgrave Mcmillan.
- Bagdikian, B. (1983/1989) *Media Monopoly*. Boston, Beacon Press.
- Bagdikian, B. (2004) *the New Media Monopoly*. Boston: Beacon Press.

- Balle, F. (1983) "Mass Media Research In France: An Emerging Discipline". *Journal of Communication* 33 (3) :146 -156.
- Ball-Rokeach, G. ve M.D. Defleur (1976) "A Dependency Model of Media Effects" *Communication Research* 3 (1): 3–21.
- Barkin, S. M. and Gurevitch, H. (1987) Out of Work and On the Air: Television News of Unemployment. *Critical Studies in Mass Communication*, 4 (1): 1-20.
- Barnouw, E. and Miller, M. C. (Eds.) (1998) *Conglomerates and the Media*. New York: the New Press.
- Barney, D. (2004) *the Network Society*, Great Britain: Polity Press.
- Barthes, R. (1972) "Myth Today," *Mythologies*, Ed. and Trans. Annette Lavers. New York: Noonday Press. 109–159.
- Barthes, R. (1977) *Image-Music-Text*. London: Fontana
- Barthes, R. (1975) *S/Z*. (Trans. Richard Miller). London: Cape.
- Bartolovich, C. (2003) Post-Imperialism Or New Imperialism? the Eleventh September of George Bush. *Interventions* 5 (2): 177- 198.
- Başaran, F. (2000) *İletişim ve Emperyalizm: Türkiye’de Telekomünikasyonun Ekonomi-Politikaları*, Ankara: Utopya.
- Başaran, F. ve Geray, H. (2005) *İletişim Ağlarının Ekonomisi: Telekomünikasyon, Kitle İletişimi, Yazılım ve İnternet*. Ankara: Siyasal.
- Baudrillard, J. (1972/1981) In the Most Complete Ambiguity: Requiem For the Media. *International Journal of Baudrillard Studies*, [Http://Www.Ubishops.Ca/BaudrillardStudies /Vol4_1/Levin.Htm](http://Www.Ubishops.Ca/BaudrillardStudies/Vol4_1/Levin.Htm)
- Baudrillard, J. (1983) *Simulations*, NY: Semiotext.
- Baudrillard, J. (1983a) *In the Shadow of the Silent Majorities*. NY: Semiotext.
- Baudrillard, J. (1987) *The Evil Demon of Images*; Sydney: Power Institute.
- Baudrillard, J. (1992) Rise of the Void towards the Periphery. <http://www.egs.edu/faculty/baudrillard/baudrillard-rise-of-the-void-towards-the-periphery.html>
- Baudrillard, J. (1994). *Simulacra and simulation*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Baudrillard, J. (1998) In the Shadow of the Millennium. <http://www.ctheory.net/articles.aspx?id=104>
- Bell, D. (1973) *the Coming of the Post Industrial Society*, NY: Basic Book.
- Bell, Daniel (1960), *the End of Ideology*. New York: Free Press.
- Beltran, L. R.O (1976), 'Alien Premises, Objects and Methods in Latin American Communication Research. *Communication Research*, 3(2):107 - L 34.
- Benjamin, W. (1977) "the Work of Art In the Age of Mechanicle Production". *Mass Communication and Society* (1977) S. 384 - 408.
- Berelson, B. (1959) "the Stage of Communication Research". *Public Opinion Quarterly* 23 :1- 6.
- Berghe, P.L. Van Den (1963) "Dialectics and Functionalism". *American Sociological Review*, 28: 695–705.
- Bernauer, J. ve Rasmussen, D. (1988) *the Final Foucault*. Mass: MIT Press.
- Berube, M. (1996) *Cultural Criticism and the Politics of Selling Out*. [Http://Www.Altx.Com/EBR/EBR2/Ebr2.Htm](http://Www.Altx.Com/EBR/EBR2/Ebr2.Htm)
- Best, S & Kellner, D. (1991) *Postmodern Theory: Critical Interrogations*. London: Macmillan.
- Bhabha, H. K. (1992) "Postcolonial Criticism." in *Redrawing the Boundaries*, Edited By Stephen Greenblatt and Giles Gunn. New York: MLA.
- Birdwhistell, R. (1970) *Kinesics and Context*. New York: Ballantine.
- Blau, P. (1964) *Exchange and Power In Social Life*, NY: John Wiley and Sons.
- Blumer, H. 1969. *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Berkeley: The University of California Press.

- Blumler, J. G. (1977) *the Political Effects of Mass Communication*. the Open University, Unit 8, London: the Open University Press.
- Blumler, J. G. ve E. Katz (1974) (Eds.) *The Uses of Mass Communications: Current Perspectives On Communications Research*. CA: Sage.
- Blumler, J. ve Gurevitch, M. (1975) Towards a comparative Framework for Political Communication Research. In: S.H. Chaffee (Ed.) *Political Communication*. Ca: Sage.
- Bodley, J. H. (1994) *Cultural Anthropology: Tribes, States, and the Global System*. Mountain View, CA: Mayfield.
- Boratav, N. P. vd. (1967) *Kültür Emperyalizmi*. İstanbul: Ataç
- Bottomore, T.B. (1964) *Karl Marx*. NY: Mcgraw Hill.
- Bottomore, T.B. (1974) *Sociology As Social Criticism*. NY: Pantheon.
- Bourdieu, P. (1994) *The Field of Cultural Production*. In: Polity Reader
- Boyd-Barret, O. (1977) *Media Imperialism: Towards an İnternational Framework for an Analysis of Media Systems*, In: J. Curran et al. (1992) *Mass Communication and Society*. London: Arnold, S. 116-135.
- Boyd-Barrett, O. (1997) *İnternational Communication and Globalization*. In: Muhammadi, A. (Ed.) *İnternational Communication and Globalization*. London: Sage.
- Braaten, J. (1995) *Habermas's Critical Theory of Society*. NY: SUNY.
- Bryant, J. ve Miron, D. (2004) Theory and Research In Mass Communication. *Journal of Communication*; 54 (4): 662-704.
- Burt, C. (1962) The Concept of Consciousness. *British Journal of Psychology*, 53, 229-242.
- Buxton, W. (2008) *From Park To Cressey: Chicago Sociology's Engagement with Media and Mass Culture*. In: D. W. Park & J. Pooley (Eds.), *the History of Media and Communication Research: Contested Memories* (Pp. 345–362) N. Y.: Peter Lang.
- Callinicos, A. (1989) *Against Postmodernism: A Marksist Critique*. N. Y.: St. Martin's.
- Carey, J. (1992) *The Intellectuals and the Masses, Pride and Prejudice Among the Literary Intelligentsia, 1880-1939*. London: Faber & Faber.
- Carey, J.W. (1983) The Origins of the Radical Discourse On Cultural Studies. *Journal of Communication* 33 (3): 311- 313.
- Carey, J.W. (1985) Overcoming Resistance to Cultural Studies. In: M. Gurevitch and M.R. Levy (eds), *Mass Communication Yearbook 5*, pp. 27-40
- Carey, J.W. (1989) *Communication As Culture: Essays On Media and Society*. Boston: Unwin Hyman.
- Carey, J. W. (1996). The Chicago School and mass communication research. In: E. E. Dennis & E. Wartella (Eds.), *American communication research: The remembered history* (pp. 21–38). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Cazeneuve, J. (1972) *La Société De L'Ubiquite.*, Paris: Denoel.
- Chaffee, S.H. ve E.M. Rogers (1983) Communication As An Academic Discipline: A Dialogue. *Journal of Communication* 33 (3): 18 – 30.
- Chaffee, S.H. ve J. L. Horkheimer (1985) *Origins of the Limited Effects Model*. In Gurevitch, M. ve M.R. Levy (Eds.) *Mass Communication Review Yearbook: Vol.,S. Ca: Sage, S. 75-84*.
- Chen, K.V. (1986) MTV: the (Dis)Appearance of Post Modern Semiosis Or Cultural Politics of Resistance. *Journal of Inquiry*, V. 10 (1) S.66-69.
- Chomsky, N. (1992) *Deterring Democracy*. NY: Vintage.
- Chomsky, Noam (2002) *Media Control: the Spectacular Achievements of Propaganda*. Seven Stories Press. New York, NY.
- Chomsky, N. (2003) *Hegemony Or Survival: America's Quest For Global Dominance*. Henry Holt Publishing. New York, NY.
- Chomsky, N. (2003a) (3rd ed. By Otero) *Radical Priorities*. Ca: AK Press.
- Cohen, B.C. (1963) *The Press, the Public and Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press.

- Compaine, B.M. (1979/2000) (Ed.); *Who Owns the Media*. NY: Harmony Books.
- Comte, A. (1877) *The Progress of Civilization Through Three Stages*. İçinde Etzioni, A. and Etzioni, H. (1973) (Eds.) S.14 -19.
- Conor, E. A. (1994) (Ed.) *The Global Political Economy of Communication: Hegemony, Telecommunication and the Information Economy*. New York: St Martin's Press.
- Cooley, C.H. (1967) *Society and Individual*. İçinde Levitas, G. B. (1967)(Ed.) Culture and Consciousness. N.Y.: George Braziller, S. 141-151.
- Coser, L. (1956) *The Functions of Social Conflict*. London: Free Press.
- Craig, R. T. (1993) Why Are There So Many Communication Theories? *Journal of Communication* 43(3):26--33.
- Craig, R.T.(1999) Communication Theory as a Field. *Communication Theory*, 9(2):15-27.
- Crowther-Heyck, (2006) Patrons of the Revolution. Ideals and Institutions in Postwar Behavioral Science. Chicago: University of Chicago Press.
- Curran, J. (1978) The Press as an Agency of Social Control: An Historical Perspective. In:Boyce, G. Et al. (eds.) *Newspaper History*. Ca: Sage.
- Curran, J. (1982) *Communications, Power and Social Order*. In:Gurevitch Et al.
- Curran, J. (1990) The New Revisionism In Mass Communication Research. *European Journal of Communication*. 5: 135-164.
- Curran, J. M. Gurevitch and J. Woollacoot (1977) (Eds.) *Mass Communication and Society*. Ca: Sage.
- Çakır, H. (2002) Osmanlıda Basın İktidar İlişkisi. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çam, Ş. (2009) Medya Çalışmalarında İdeoloji. Ankara: De Ki.
- Çamdereli, M. (2008) İletişime Giriş. İstanbul: DEM.
- Çelenk, S. (2008) İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar. Anara: De Ki.
- Dahrendorf, R. (1959) *Class and Class Conflict In Industrial Society*. CA: Stanford University Press.
- Dahrendorf, R. (1964) *Toward A Theory of Social Conflict*. In Etzioni, A. ve E. Etzioni (Eds.) (1964 ve 1973) *Social Change*. NY: Basic Books.
- Deepika, B. (2001) Introduction To Postcolonial Studies, [Http://Www.Emory.Edu/ENGLISH/Bahri/Contents.Html](http://www.Emory.Edu/ENGLISH/Bahri/Contents.Html).
- Deetz, S. A. (1994) Future of the Discipline. In:Deetz, S A (Ed) *Communication Yearbook* 17. Thousand Oaks: Sage: 565--599.
- Defleur, M. ve S. Ball-Rokeach (1975) *Theories of Mass Communication*. NY: Longman.
- Defleur, M. ve S. Ball-Rokeach (1989) *Theories of Mass Communication*. (5th Edition) NY: Longman.
- Dekadt, E. ve G. Williams (1974) (Eds.) *Sociology and Development*. London: Tavistock.
- Denisof, R.S. ve Diğerleri (1974) (Eds.) *Theories and Paradigms In Contemporary Sociology*. Illinois: F.E. Pencoek.
- Denzin, N. K. (2005) (Ed.) *Studies In Symbolic Interaction*. New York/London: Elsevier.
- Dervin, B., Grossberg, L., O'Keefe, D. & Wartella, E. (Eds) (1989) *Rethinking Communication Vol 1 ve Vol 2..* Newbury Park: Sage.
- Deutchman, I. E. and Ellison, Anne (1999) A Star Is Born: the Roller Coaster Ride of Pauline Hanson In the News, *Media, Culture & Society* 21:33--50.
- Dewey, J. (1925) *Experience and Nature*. Chicago: Open Court Publishing.
- Dewey, J. (1939) *Freedom and Culture*. NY: Capricon.
- Dijk, J. V. (2006) *the Network Society: Social Aspects of New Media*. CA: Sage.
- Dirlık, A. (1994) 'the Postcolonial Aura; Third World Criticism In the Age of Global Capitalism', *Critical Inquiry*, 20: 328--56.
- Dobie, A. B. (2002) *Theory and Practice: An Introduction To Literary Criticism*. Boston, MA: Thomson Learning Inc.
- Doğan, İ. (1998) *İletişim ve Yabancılaşma Yazılı Kültürümüzde İlkeler*. İstanbul: Sistem.
- Donohew, L. (1967) Newspaper Gatekeepers and Forces In the News Channel. *Public Opinion Quarterly* 31: 231- 239.

- Doob, L. (1947) Utilization of Social Scientists In the Overseas Branch of the Office of War Information, *American Political Science Review*, 41 (4): 49-67.
- Dordick, H. ve Wang, G. (1993) *The Information Society*. Ca: Sage.
- Dorfman, A. (1983) *the Empire's Old Clothes*. New York: Pantheon.
- Dursun, Ç. (2004) *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ankara: Elips.
- Drucker, P. F. (1993) *Post-Capitalist Society*. New York: Harper Business
- Eagleton, T. (1996) *The illusions of postmodernism*. Mass: Blackwell Publishers.
- Eco, U. (1976) *A Theory of Semiotics*. Bloomington: Indiana University Press.
- Edgley, A. (2005) Chomsky's Political Critique: Essentialism and Political Theory. *Contemporary Political Theory*, 4: 129-153.
- Eliot, T. S. (1948/1949) *Notes Towards the Definition of Culture*. New York: Harcourt.
- Elliot, P. (1974) *Uses and Gratifications Research: A Critique and A Sociological Alternative*. In: Blumler, J. ve E. Kat (1974)
- Elliot, P. ve P. Golding (1974) *Mass Communication and Social Change in Dekadt*, E. and G. Williams (1974) s. 229-253.
- Engels, F. (1877) *Karl Marx* (Biography) in Selsam, H. Et al.(1983)
- Engels, F. (1878) *Anti - Duhring*. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)
- Engels, F. (1882) *Dialectics of Nature*. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)
- Engels, F. (1884) *Preface To the First German Edition of the Poverty of Philosophy*
- Engels, F. (1888) *Ludwig Feuerbach*. In: Selsam, H. Et al.(1983)
- Engels, F. (1890) *Letter To Conrad Schmidt*. In: Selsam, H. Et Al., (1983)
- Enzenberger, H. M. (1974) *the Consciousness Industry*. NY: Seabury.
- Erdoğan, İ. (1994) *Amerika; İkinci Vatanda Düşler ve Gerçekler*. Ankara: Ümit.
- Erdoğan, İ. (1995) *Uluslararası İletişim*. İstanbul: Kaynak.
- Erdoğan, İ. (1997) *İletişim, Egemenlik ve Mücadeleye Giriş*. Ankara: İmge.
- Erdoğan, İ. (1997a) *İnsanın Zincirine Vuruluşu*. Ankara: Doruk.
- Erdoğan, İ. (1999a) *Popüler Kültür: Kültür Alanında Egemenlik ve Mücadele İçinde N. Güngör (1999) Popüler Kültür ve İktidar*. Ankara: Vadi.
- Erdoğan, İ. (2000) *Kapitalizm, Kalkınma, Postmodernizm ve İletişim*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. (2001) *İlk Çağlardaki Egemen İletişim Biçimleri Üzerine Bir Değerlendirme. Kültür ve İletişim 1999, 2 (2): 15-47.*
- Erdoğan, İ. (2001a) *Popüler Kültürde Gasp ve Popülerin Gayrimeşruluğu*. Doğu Batı, 15(2): 65-106.
- Erdoğan, İ. (2001b) *Sosyal Bilimlerde Pozitivist-Ampirik Akademik Araştırmaların Tasarım ve Yöntem Sorunları*. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 12:17-34.
- Erdoğan, İ. (2005) *Kitle İletişiminde Pozitivist Ampirik Geleneğin Kuruluşu: Lazarsfeld ve Yönetimsel Araştırmalar*. Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi, 20(2): 1-48
- Erdoğan, İ. (2007) *Pozitivist Metodoloji*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. (2007a) *Ampirik Araştırmada Sorunlar: TRT ve RTÜK Kamuoyu Araştırmaları Üzerine Bir İnceleme* Ankara: G.Ü.İ.F., 40. Yıl Kitapları Serisi.
- Erdoğan, İ. (2008) *Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. (2008a) *İletişimi Anlamak*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. ve K. Alemdar (2005) *Kültür ve İletişim*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. ve P. B. Solmaz (2005) *Sinema ve Müzik*. Ankara: Erk.
- Erikson, E. (1959) *Identity and the Life Cycle*. New York: International Universities Press.
- Eriksson, K. (2007) *On Communication In the Modern Age: Taylorism and Beyond.*, *Journal For Cultural Research*, 11 (2):125-139.
- Fanon, F. (1952/2008) *Black Skin, White Masks*. New York: Grove.
- Fejes, F. (1984) *Critical Mass Communications Research and Media Effects: the Problem of the Disappearing Audience*. *Media Culture and Society* 6 (3):219-232.
- Ferguson, C. and Kilburn, J. (2009) *the Public Health Risks of Media Violence: A Meta-Analytic Review*. *Journal of Pediatrics*, 154 (5): 759-763.
- Festinger, L. (1957) *A Theory of Cognitive Dissonance*. Evanston: Row, Peters.

- Fine, G. A. (1993) the Sad Demise, Mysterious Disappearance, and Glorious Triumph of Symbolic Interactionism. *Annual Review of Sociology* 19:61–87.
- Finlay-Pelinski, M. (1982) Semiotics vs History: from Content Analysis To Contextualised Discursive Praxis. *Semiotica*, 40(3/4): 229–266.
- Fiske, J. (1982) *Introduction To Communication Studies*. London: Routledge.
- Fiske, J. (1987) *Television Culture*. NY: Methuen.
- Fiske, John (1992) British Cultural Studies and Television. In: Allen, R. C. (Ed.) (1992) *Channels of Discourse, Reassembled*. London: Routledge.
- Fontana, A. (2005) The Postmodern Turn In Interactionism. In: Denzin (ed.), s. 239-254.
- Frank, A.G. (1967) *Capitalism and Underdevelopment In Latin America*. NY: Monthly Review.
- Frank, A. G. (1969) *Latin America: Underdevelopment or Revolution*. NY: Monthly Review.
- Freedman, J. ve D. Sears (1965) Selective Exposure. In: Berkowitz, L. (Ed) *Advances In Experimental Social Psychology*, Vol. 2. NY: Academic Press. 57 - 97.
- Fuchs, C. (2009) Some Theoretical Foundations of Critical Media Studies: Reflections On Karl Marx and the Media. *International Journal of Communication*, 3: 369-402.
- Fukuyama, F. (1992) *The End of History and the Last Man*. New York: Avon Books.
- Gadamer, H.G. (1989) *Truth and Method*. New York: Crossroad.
- Gans, H.J. (1972) The Positive Functions of Poverty. *American Journal of Sociology* 78 (2): 275 - 289.
- Garnham, N. (1979) The Strange Case of Dr. Blumler. *Media Culture and Society* 1 (1): 23-34.
- Garnham, N. (1979a) Contribution To Political Economy of Mass Communication. *Media, Culture and Society*, 1(2):123-146.
- Garnham, N. (1983) Toward A Theory of Cultural Materialism. *Journal of Communication* 33 (3): 314-329.
- Garnham, N. (1990) *Communication Capitalism and Global Culture and Economics of Information*. Ca: Sage.
- Garnham, N. (1990a) Media Theory and Political Future of Mass Communication. In Granham (1990) S. 1-19.
- Garnham, N. (1995) Political Economy and Cultural Studies: Reconciliation Or Divorce?. *Critical Studies in Mass Communication*, 12 (1):62-71.
- Gary, B. (1996) Communication Research, the Rockefeller Foundation, and Mobilization For the War On Words. *Journal of Communication*, 46 (3): 124–147.
- Geertz, C. (1973) *On the Interpretation of Culture*. New York: Basic Books.
- Gellner, E. (1983) *Nations and Nationalism*. Oxford: Blackwell.
- Gencil-Bek, M. (2003) *Avrupa Birliği ve Türkiye'de İletişim Politikaları*. Ankara: Ümit.
- Geray, H. (2003) *İletişim ve Teknoloji: Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*, Ankara: Utopya.
- Gerbner, G. (1998) Cultivation Analysis: An Overview. *Mass Communication & Society* 1: 175–94.
- Gerbner, G. et al.(1994) Growing Up With Tv: the Cultivation Perspective. In: J. Bryant and D. Zillman (Eds.)
- Gerbner, G. et al (1979) The Demonstration of Power: Violence Profile. *Journal of Communication* 29 :177 -196.
- Gerbner, G. ve Diğerleri (1982) Charting the Mainstream: Tv's Contributions To Political Orientations. *Journal of Communication* 32 (2): 100 -127.
- Gill, G. (1984) *Post Structuralism As Ideology*. Arena, 69: 70-95.
- Gitlin, T. (1978) Media Sociology: Dominant Paradigm. *Theory and Society* 6(2): 205-253.
- Gitlin, T. (1991), "The politics of communication and the communication of politics." In: J. Curran and N. Gurevitch (eds.), *Mass media and society*. London: Edward Arnold.

- Girgin, A. (2007) *Uluslararası İletişim*. İstanbul: Der.
- Girgin, A. (2001) *Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik*. İstanbul: İnkılap.
- Glander, T. (2000) *Origins of Mass Communications Research During the American Cold War: Educational Effects and Contemporary Implications*. NJ: Erlbaum.
- Glasgow University Media Group (1976) *Bad News*. London: Routledge.
- Glasgow University Media Group (1980) *More Bad News*. London: Routledge.
- Glasgow University Media Group (1982) *Really Bad News*. London: Routledge.
- Goffman, E. (1963) *Behavior In Public Places*. NY: Free Press.
- Goldman, R. ve S. Papsen (1994) The Post Modernism That Failed. In: Dickens, D. R. ve A. Fontana (Eds.) *Post Modernism and Social Inquiry*. NY: Guilford, S. 224-253.
- Goldstein, F. (2008) *Low-Wage Capitalism*. New York: World View Forum.
- Gonzenbach, W. J. (1994) Children With AIDS Attending Public School: An Analysis of Spiral of Silence. *Political Communication*, 11(1): 318.
- Goody, J. (1977) *the Domestication of the Savage Mind*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gouldner, A.W. (1970) *The Coming Crisis of Western Sociology*. NY: Basic.
- Graber, D.A. (1976) Press and Television As Opinion Resources In Presidential Campaigns. *Public Opinion Quarterly* 40: 285 - 303.
- Gramsci, A. (1971) *Selections from the Prison Notebooks*. London: Lawrence & Wishart.
- Gramsci, A. (1975) *Dans Le Texte*, Paris: Editions Sociales.
- Greenberg, B.S. (1974) *Gratifications of Television Viewing and Their Correlates*. In: Blumler, J. ve E. Katz (1974)
- Grossberg, L. (1984) Strategies of Marxist Cultural Interpretation. *Critical Studies In Mass Communication* 1 (4): 392 - 421.
- Grossberg, L. (1993) Cultural Studies and/In New World. *Critical Studies In Mass Communication*. 10 (1): 1-22.
- Gurevitch, M. et al. (1982) (Eds.) *Culture, Society and the Media*. London: Methuen.
- Güngör, N. (1993) *Arabesk: Sosyokültürel Açıdan Arabesk Müzik*. Ankara: Bilgi.
- Güngör, N. (1996) Popüler Kültür Ürünü Olarak Çizgi Roman -Abdülcanbaz. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, N. (1999) (Ed.) *Popüler Kültür ve İktidar*. Ankara: Vadi
- Habermas, J. (1979) *Communication and Evolution of Society*. Boston: Beacon.
- Habermas, J. (1981) *The Theory of Communicative Action*, Vol.1: Reason and Rationalization of Society. Boston: Beacon.
- Habermas, J. (1988) *On the Logic of the Social Sciences*, Trans. S.W. Nicholzen and J.A. Stark, UK: Polity Press.
- Habermas, J. (1994) the Emergence of Public Sphere. In: Polity Reader In Cultural Theory. Polity Press.
- Hall, S. (1977) Culture, Media and Ideological Effect. In: Curran, Gurevitch and Woollacott. s. 315 - 348.
- Hall, S. (1980) Cultural Studies: Two Paradigms. *Media, Culture and Society*, 2(1): 57-72.
- Hall, S. (1982) The Rediscovery of Ideology: Return of the Repressed In Media Studies In Gurevitch Et.Al. (Ed)(1982), Culture. Society. and the Media, Methuen, London, New York. S. 56 - 90.
- Hall, S. (1984a) Cultural Studies and the Centre: Some Problematics. In: Stuart Hall, Et al.(Eds.), Culture, Media, Language. London: Hutchinson.
- Hall, S. (1992) The Question of Cultural Identity. In: Stuart Hall, et al. *Modernity and Its Futures*. London: Polity Press.
- Hall, S. Et al.(1978) *Policing the Crisis: Mugging, the State, and Law and Order*. New York: Holmes & Meier.
- Halloran, J. D. (1968) *The Effect of Mass Communication With Special Reference To Tv: A Survey*. London: Leicester University Press.

- Halloran, J. D. (1978) Further Development Or Turning the Clock Back? *Journal of Communication* 28 (2): 120 -132.
- Halloran, J. D. (1983) A Case For Critical Eclecticism *Journal of Communication*, 33 (3): 270 - 278.
- Halloran, J.D. (1977) *Mass Media Effects: A Sociological Approach*. Unit Seven of the Mass Communication and Society. London: Open University.
- Hamelink, C. J. (1986) Is Information Technoloji Neutral?. In:Jorg, Becker (Ed.) *Communication and Domination: Essay On H. I. Schiller*, S. 16-24.
- Hardt, H. (1989) The Return of the 'Critical' and the Challenge of Radical Dissent: Critical Theory, Cultural Studies, and American Mass Communication Research. *Communication Yearbook* 12, CA: Sage, P. 558-600.
- Hardt, H. (1992) *Critical Communication Studies: Communication, History and Theory In America*. NY: Routhledge.
- Hardt, H. (1997) Beyond Cultural Studies - Recovering the 'Political' In Critical Communications Studies. *Journal of Communication Inquiry*, 21 (2):70-79.
- Hardt, H. (1999) Shifting Paradigms: Decentering the Discourse of Mass Communication Research. *Mass Communication and Society*, 2:3,175 - 183.
- Hardt, M. and A.Negri (2000) *Empire*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Harms, J. ve D. R. Dickens (1996) Postmodern Studies: Analysis Or Symptoms?. *Critical Studies In Mass Communication*, 13 (3) S.209-225.
- Harris, M..(1974/1989) *Cows, Pigs, Wars, and Witches : The Riddles of Culture*. NY: Random House/Vintage.
- Harris, M. (1980) *Cultural Materialism: The Struggle for a Science of Culture*. New York: Vintage Boks.
- Harty, M. (1991) The First Conflict Resolution Movement: 1956-1971. *Journal of Conflict Resolution*. V. 35, No. 4, December, S. 720-758.
- Hasdemir, T. A. (2007) *Kamusal İletişimde Bilgi Edinme Hakkı*. Istanbul: Dipnot.
- Hegel, G.F.M. (1953) *Reason In History*. Indianapolis: Bobbs - Merrill.
- Heider, F. (1958) *The Psychology of Interpersonal Relations*. NY: Wiley.
- Heise, J. (1996) Akkadian Language. [Http://www.Sron.NI/~Jheise/Akkadian/](http://www.Sron.NI/~Jheise/Akkadian/)
- Helgerson, Richard T. (1998) Language Lessons: Linguistic Colonialism, Linguistic Postcolonialism, and the Early Modern English Nation. *The Yale Journal of Criticism*, 11 (1): 289-300.
- Herman, E. S. ve N. Chomsky (1988/2002) *Manufacturing Consent: Political Economy of Mass Communication*. NY:Pantheon.
- Herman, E (1999) *The Myth of the Liberal Media*. New York: Peter Lang Publishing.
- Herskovits, M. (1955) *Cultural Anthropology*. New York: Knopf.
- Homans, G.C. (1964) Bringing Man Back In. *American Sociological Review* 29:809-18.
- Horton, D., & Wohl, R. (1982) Mass Communication and Parasocial Interaction: Observation On Intimacy at A Distance. In:G. Gumpert & R. Cathcart (Eds.), *Inter/Media: Interpersonal Communication In A Media World* (2nd Ed., Pp. 188-211) New York: Oxford University Press.
- Hovland, C. I. ve Diğerleri (1949) *Experiments On Mass Communication*. Princeton; Princeton University Press.
- Hovland, C.I. (1959) Results from Studies of Attitude Change *the American Psychologist* 14: 8 -17.
- Hovland, C.I. and W. Weis (1951) The Influence of Source Credibility On Communication Effectiveness *Public Opinion Quarterly* 15: 635 - 650.
- Hovland, C.I. et al.(1953) *Communication and Persuasion*. New Haven: Yale University.
- Huesmann, L. R. (2007) The Impact of Electronic Media Violence: *Scientific Theory and Research Journal of Adolescent Health*, 41 (6): 6-13.
- Huesmann, R. L. and Taylor, L. D. (2006) the Role of Media Violence In Violent Behavior. *Annual Review Public Health*. 27:393 – 415.

- Huntington, S. P. (1996) *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster.
- Huntington, S. P. et al. (1975) *The Crisis Democracy: Reports On the Governability of Democracies To the Trilateral Commission*. NY: New York University Press.
- Innis, H.A. (1950) *Empire and Communication*. Oxford: Clarendon Press.
- Innis, H.A. (1951) *The Bias of Communication*. Toronto: University of Toronto Press.
- İhsanoğlu, E. ve M. Kaçar (1995) (Ed.) *Çağını Yakalayan Osmanlı: Osmanlı Devletinde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri*. İstanbul: Yıldız Matbaacılık
- İrvan, S. (1997) (Der.) *Medya Kültür, Siyaset*. Ankara: Ark.
- Jameson, F. (1991) *Post Modernism Or the Cultural Logic of Capitalism*. Durham, NC: Duke University Press.
- Jansen, S.C. (1983) Power and Knowledge: Toward A New Critical Synthesis *Journal of Communication* 33 (3): 314 - 329.
- Jussim, L. (1992) Understanding Reactions To Feedback By Integrating Ideas from Symbolic Interactionism and Cognitive Evaluation Theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62(3, March): 402-420.
- Katz, E. (1957) The Two Step Flow of Communication: An Up-To-Date Report On A Hypothesis. *Public Opinion Quarterly* 21 (2): 61-78.
- Katz, E. (1968) On Reopening the Question of Selectivity In Exposure To Mass Communications. In: Abelson, R.P. ve Diğerleri (Eds.) (1968) *Theories of Cognitive Con- Sistency*. Chicago: Rand Macnally. S. 788 - 796.
- Katz, E. ve P. Lazarsfeld (1955) *Personal Influence: The Part Played By People In the Flow of Mass Communication*. Glencoe, Ill: Free Press.
- Katz, E., J. G. Blumler and M. Gurevitch (1974) Uses of Mass Communication By the Individual in Davison, W.P. ve F.T.C. Yu (Eds.) *Mass Communication Research*. NY: Praeger, S. 11-35.
- Katz, E., M. Gurevitch and H. Haas (1973) The Use of Mass Media For Important Things *American Sociological Review* 38: 164 -181.
- Kaya, R. (2009) *İktidar Yumağı*. İstanbul: Imge.
- Kılıçaslan, E. Ç. (2008) *Siyasal İletişim: İdeoloji ve Medya İlişkisi*. İstanbul: Kriter.
- Klapper, J.T. (1960) *The Effects of Mass Communication*. Glencoe, Ill: Free Press.
- Klapper, J.T. (1963) Mass Communication Research: An Old Road Surveyed. *Public Opinion Quarterly* 27 (4) 515 - 527.
- Kellner, D. (1993) Critical Theory Today: Revisiting the Classics. *Theory, Culture & Society* 10(2):45- 59.
- Kellner, K. (1995) *Media Culture: Cultural Studies, Identity & Politics Between the Modern & the Postmodern*. NY:Routhledge.
- Koloğlu, O. (2006) *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Koloğlu, O. (1999) *Medya-Devlet ve Sermaye. Birikim*, 117, 69-76.
- Kongar, E. (1979) *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. Ankara: Bilgi.
- Kuhn, T. S. (1970). *The structure of scientific revolutions* (2nd. ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Kumar, D. (2006) Media, Culture, and Society: the Relevance of Marx's Dialectical Method. Marksizm and Communication Studies: the Point Is To Change It. In: Lee Artz, Steve Macek, and Dana L. Cloud. NY: Peter Lang, 2006. 71-86.
- Lang, K. (1979) Critical Function of Empirical Communication Research: Observations On. German - American Influence. *Media, Culture and Society* 1 (1): 83 - 96.
- Lang, K ve Lang, G. (1996, 2006) *Television and Politics*. NY: Transaction Publishers.
- Lasorsa, D. L. (1991) Political Outspokenness: Factors Working Against the Spiral of Silence. *Journalism Quarterly*, 68 (No 12, Spring, S. 131-140.
- Lasswell, H.D. (1927) *Propaganda Technique In the World War*. New York: Knopf.
- Lasswell, H.D. (1935) *World Politics and Personal Insecurity*. NY: Mcgraw Hill.

- Lasswell, H. (1948) The Structure and Functions of Communication. In Society. In:W. Schramm, (1960) (Ed.) *Mass Communication*, Urbana: University of Illinois Press, S. 117-130.
- Lasswell, H.D. ve diğerleri (1949) *Language of Politics*. NY: G.W. Stewart.
- Lasswell, Harold D. (1948) The Structure and Function of Communicationin Society, In Lyman Bryson (Ed.) *The Communication of Ideas*. NY: Harper & Brothers.
- Lazarsfeld, P. and F.N. Stanton (1944) *Radio Research, 1942-43*. New York: Duell, Sloan, and Pearce.
- Lazarsfeld, P., L. Berelson, and H. Caudet. (1948) the People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind In A Presidential Campaign. New York: Duell, Sloan, and Pearce.
- Lazarsfeld, P.F. (1941) Remarks On Administrative and Critical Research. *Studies In Philosophy and Social Science* 9:2 -16.
- Lazarsfeld, P.F. (1972) *Qualitative Analysis: Historical and Critical Essays*. Boston: Ally and Bacon.
- Lenert, E. M. (1998) A communication Theory perspective on Telecommunications Policy. *Journal of Communication*, 48: 3-23.
- Lenin, V.I. Imperialism (1977) The Highest Stage of Capitalism. Lenin Collected Works. Vol. 22. 1964. Moscow: Progress Publishers, 185-304.
- Lerner D. and W. Schramm (1976) *Communication and Change In Developing Countries; the Last 10 Years and Next*. Hawaii: University Press of Hawaii.
- Lerner, D. (1957) *Communication Systems and Social Systems*. In:W. Schramm (1960) *Mass Communications*. Urbana: University of Illinois Press. Pp. 160.
- Lerner, D. (1958) *The Passing of Traditional Society*. NY: Free Press.
- Lerner, D. (1963) *Toward A Communication Theory of Modernization*. In:Pye, L.M. (1963) (Ed.) *Communication and Political Development*. Princeton: Princeton University Press.
- Lerner, D. and W. Schramm (1967) (Ed.) *Communication and Change In the Developing Countries*. Honolulu: East Est Center.
- Levin, J. and W. Levin (1982) *The Functions of Discrimination and Prejudice*. NY: Harper & Row.
- Levitas, G. B. (1967)(Ed.) *Culture and Consciousness*. N.Y.: George Braziller.
- Lewis, C. (1997) What Counts In Cultural Studies. *Media, Culture and Society*, V. 19 (1): 83-97.
- Linton, R. (1976) Status and Role. In:Coser, L. ve B. Rosenberg (Eds.) *Sociological Theory*, 4th Edition. NY: Macmillan. S. 276-281.
- Lippman, W. (1922) *Public Opinion*. NY: Harcourt Brace.
- Lipset, S.M. (1963) *The First New Nation*, NY: Doubleday.
- Lipset, S.M. (1986) *Siyasal İnsan, Çev. Mete Tunçay, 2. Baskı*, Ankara: Kuram.
- Loevinger, L. (1968) The Ambiguous Mirror. the Reflective-Projective Theory of Broadcasting and Mass Communication. *Journal of Broadcasting* 12 (2): 24-40.
- Lyle, J. ve H.R. Hoffman (1971) *Television In the Daily Lives of Children*. LA: California University Press.
- Lyotard, J.F. (1984) *The Postmodern Condition*. Manchester: Manchester University Press.
- Malinowski, B. (1926) Antropology. *Encyclopedia Britannica*, First Supplementary Volume,S.132. NY: E.B.
- Marcuse, H. (1968) *One Dimensional Man*. Boston: Beacon Press.
- Marx, K. (1844) Economic and Philosophic Manuscripts.
- Marx, K. (1844a) Introduction To the Critique of Hegel's Philosophy of Right. In:Selsam, H. ve H. Martel (1984).
- Marx, K. (1852) The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)

- Marx, K. (1859) A Contribution To the Critique of Political Economy. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)
- Marx, K. (1873) *Capital* Vol. 1. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)
- Marx, K. (1867a). *Capital* Vol. I. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1/ch15.htm>
- Marx, K. (1867c). *Capital* Vol. I. Crises in the cotton trade. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1/ch15.htm#S7>
- Marx, K. (1867d). *Capital* Vol. I. Division of labor and manufacture. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1/ch15.htm#S7>
- Marx, K. (1857a). *Grundrisse*. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1857/grundrisse/>
- Marx, K. (1857b). *Grundrisse: Notebook III*. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1857/grundrisse/ch06.htm>
- Marx, K. (1857). Introduction to a Contribution to the Critique of Political Economy. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1859/critique-pol-economy/appx1.htm>
- Marx, K. (1893). *Capital* Vol. II. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/cw/volume36/index.htm>
- Marx, K. (1893a) *Capital* Vol. II. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1885-c2/index.htm>
- Marx, K. (1893b) *Capital* Vol. II. The time of Circulation. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1885-c2/ch05.htm>
- Marx, K. (1894) *Capital* Vol. III. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1894-c3/ch30.htm>
- Marx, K. (1875) *Critique of the Gotha Program*. In, Bottomore (1964)
- Marx, K., & Engels, F. (1970) *Selected Works* In 2 Volumes. Moscow: Progress.
- Marx, K., & Engels, F. (1975) *Collected Works*. New York: International Publishers.
- Marx, K., Engels, F. (1844) Holy Family. In: Selsam, H. Et al.(1983)
- Marx, K., Engels, F. (1846) *The German Ideology*. New York: International Publishers (1969)
- Martin, J. (2002) the Political Logic of Discourse: A Neo-Gramscian View. *History of European Ideas*, 28(1-2): 21-31.
- Mattelart, A. (1976) Cultural Imperialism In the Multinationals' Age. *Instant-Research-On-Peace-and-Violence*; 1976, 6, 4, 160-174.
- Mattelart, A. ve M. Mattelart (1979) *De L'Usage Des Medias En Temps De Crise*. Paris: Alain Moreau.
- Mattelart, A. ve S. Siegelau (1979) (Eds.) *Communication and Class Struggle*. Vol I. NY: International General.
- Mattelart, A. ve S. Siegelau (1983) (Eds.), *Communication and Class Struggle*. Volume 2: Liberation, Socialism (Pp. 11-16) New York: International General.
- Mattelart, A. (1994) *Les Nouveaux Scénarios De La Communication Internationale*. Barcelona: Generalitat De Catalunya.
- Mattelart, A. (1980) *Mass Media, Ideologies and the Revolutionary Movement*. New Jersey: Harvester Press
- Mattelart, A. and M. Mattelart (1992) *Rethinking Media Theory: Signposts and New Directions*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Mattelart, A. (1995) *Unequal Voices*. (the Multimedia Explosion: Quo Vadis?) UNESCO Courier, Feb P11(4)
- Mattelart, A. (2003) *The Information Society: An Introduction*. London: Sage.
- Mattelart, Michele and Mattelart, Armand (1987) *Le Carneval Des Images: La Fiction Brésilienne*. Paris: La Documentation Française.
- Matthes, J. (2005) The Need For Orientation Towards News Media: Revising and Validating A Classic Concept. *International Journal of Public Opinion Research*, 18 (4): 422-444.

- McChesney, R. (2007) *The Communication Revolution: Critical Junctures and the Future of Media*. New York: the New Press.
- McChesney, R.(2004) The Problem of the Media: U.S. Communication Politics In the 21st Century. New York: Monthly Review Press.
- McClennen, S. A. (2000) Chilex: the Economy of Transnational Media Culture. *Cultural Logic*, 3 (2) [Http://Clogic.Eserver.Org/3-1&2/Mcclennen.Html](http://Clogic.Eserver.Org/3-1&2/Mcclennen.Html).
- McCombs, M. (1994) News Influence On Our Pictures of the World. In:J. Bryant and D. Zillman (Eds.) *Media Effects: Advances In Theory and Research*. NY:LEA, S. 116.
- McCombs, M., & Shaw, D.L. (1973) the Agenda-Setting Function of the Mass Media *Public Opinion Quarterly*, 37, 62-75.
- McCombs, M.E. ve D.L. Shaw (1974) The Agenda Setting Function of the Media *Public Opinion Quarterly* 36 :176 -187.
- McCombs, M.E. (1972) *Mass Communication In Political Campaigns*. Kline, F.G. Et. Al. (Eds.) *Current Perspectives In Mass Communication Research*. Ca: Sage.
- McLennan, G. (1995) *Pluralism*. Buckingham: Open University Press.
- McLuhan, M. (1962) *Gutenberg Galaxy*. NY: New American Library.
- McLuhan, M. (1964) *Understanding Media*. NY: Mcgrawhill.
- McQuail, D. (1969) *Towards A Sociology of Mass Communication*. London: Collier Macmillan.
- McQuail, D. (1972) (Ed.) *Sociology of Mass Communications*. NY: Penguin.
- McQuail, D. (1975) *Communication*. NY: Longman.
- McQuail, D. (1983) *Mass Communication Theory*. Ca: Sage.
- McQuail, D. (1984) With the Benefit of Hintsights: Reflections On Uses and Gratifications Research. *Critical Studies In Mass Communication* 1 (2): 177-193.
- McQuail, D. (1994) *Mass Communication Theory; An Introduction*. London: Sage.
- McQuail, D. J. Blumler & R. Brown (1972) The Television Audience: a Revised Perspective'. In: McQuail, (ed.).
- Mead, G.H. (1934) *Mind, Self and Society*. Chicago: University Chicago Press.
- Mead, G.H. (1956) *On Social Psychology*. Chicago : University Chicago Press.
- Meadow, R.G. (1980) *Politics As Communication*. NJ: Ablex.
- Meehan, E. R., Mosco, V. & Wasko, J. (1993) Rethinking Political Economy: Change and Continuity. *Journal of Communication* 43(4):105--116.
- Melody, W.H. and R.E. Mansel (1983) The Debate Over Critical Vs Administrative Research *Journal of Communication* 33 (3): 231- 248.
- Merton, R. K. (1968) *Social Theory and Social Structure*. NY: Free Press.
- Meyer, J. (1989) Global News Flow; Dependency and Neo-Imperialism. *Comparative Political Studies*, 22 (3) October, S. 243-264.
- Meyer, D. L. (2008) The Poverty of Constructivism. *Educational Philosophy and Theory*, 41 (3): 332 – 341.
- Michels, R. (1958) *Political Parties*. Glencoe: Free Press.
- Migus, P.H. (1975) *Sounds Canadian*. Montreal: Peter Martin Associations.
- Miliband, R. (1977) *Marksizm and Politics*. NY: Oxford University Press.
- Miller, G. R. (1983) Taking Stock of A Discipline, *Journal of Communication* 33(3):31- 41.
- Miller, D. and Philo, G. (2001) *Market Killing. What the free market does and what social scientists can do about it*. London: Longman.
- Mills, C.W. (1974) *İktidar Seçkinleri*, Çev. Ünsal Oskay, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Mills, C.W. (1979) *Toplumbilimsel Düşün*, Çev. Ünsal Oskay, Ankara: Kültür Bakanlığı
- Miyoshi, Masao (1993)A Borderless World? from Colonialism To Transnationalism and the Decline of the Nation-State, *Critical Inquiry*, 19: 726–51.
- Moeller, Susan D. (1999) *Compassion Fatigue: How the Media Sell Disease, Famine, War and Death*. New York: Routledge.
- Molm, L. D. (1991) Affect and Social Exchange: Satisfaction In Power-Dependence Relations. *American Sociological Review*, 56(4): 475-493.

- Monaco, James (1981) *How To Read A Film*. New York: Oxford University Press (Part III, 'the Language of Film: Signs and Syntax')
- Morgan, L.H. (1967) General Observations Upon Systems of Relationship. In *Levitas, G. B.* S. 86 - 94.
- Morley, D. (1980) *The Nationwide Audience*. London: British Film Institute.
- Morley, D. (2006) Unanswered Questions In Audience Research. *the Communication Review*, 9 (2): 101- 121.
- Mosca, G. (1939) *Ruling Class*. NY: Mcgrawn.
- Mosco, V. (1983) Critical Research and the Role of Labor. *Journal of Communication* 33 (3): 231- 248.
- Moy, P., Scheufele, D. A. and Holbert, R. L.(1999) Television Use and Social Capital. *Mass Communication & Society* 2, Pp. 27–45.
- Mueller, C. (1975) *The Politics of Communication*. NY: Oxford University.
- Muessig, C. (2002) Sermon, Preacher and Society In the Middle Ages. *Journal of Medieval History*, 28 (1): 73-91.
- Murdock, G. (1978) Blindspots About Western Marksizm: A Reply To Dallas Smythe. *Canadian Journal of Political and Social Theory* 2: 109 -119.
- Murdock, G. (1982) Large Corporations and the Control of the Communication Industries Gurevitch, M. Et Al., S. 118 -150.
- Murdock, G. (1995) Across the Great Divide: Cultural Analysis and the Condition of Democracy. *Critical Studies In Mass Communication*, V. 12 (1) S.89-95.
- Murdock, G. ve P. Golding (1977) Capitalism, Communication and Class Relations Curran, J. Et Al., S.12 -43.
- Murdock, G. ve Golding, P. (2005) Digital Possibilities. Market Realities: the Contradictions of Communications Convergence. In: *Communicare Si Putere*, Marinescu, V. (Ed), Editura Niculsecu, Bucharest, S. 160-187
- Murdock, G. ve P. Golding (1978) Theories of Communication and Theories of Society *Communication Research*, 5 (3): 339 - 356.
- Murdock, G. (1992) Citizens, Consumers and Public Culture. In:Skovmand, M. and Schnder, K. C. (Eds.) *Media Cultures: Reappraising Transnational Media*: 17-41.
- Murphy, J. W. (1988) Making Sense of Postmodern Sociology. *British Journal of Sociology* 39(4):600–614.
- Neuwirth, K. J. (1995) Testing the Spiral of Silence Model: the Case of Mexico. PH.D. Thesis. the University of Wisconsin.
- Newcomb, T.M. (1953) An Approach To the Study of Communicative Acts *Psychological Review* 60: 393 - 404.
- Newcomb, H. and P. Hirsch (1984/1994) Television as a Cultural Forum: Implications for Research. In: Newcomb, H. (ed.)(1994). *Television: The Critical View*. New York: Oxford.
- Noelle - Neumann, E. (1974) The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion. *Journal of Communication* 24 (2): 43 - 51.
- Noelle-Neumann, E. (1983) The Effect of Media On Media Effect Research. *Journal of Communication* 33 (3) :157 -165.
- Noelle-Neumann, E. (1984) *The Spiral of Silence*. Chicago: university of Chicago Press.
- Nordenstreng, K. (1970) Comments On Gratifications Research In Broadcasting *Public Opinion Quarterly* 34 :130 -132.
- Oktay, A. (1993) *Türkiye'de Popüler Kültür*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Osgood, D.E. ve P.H. Tannenbaum (1955) The Principle of Congruity In the Prediction of Attitude Change, *Psychological Review* 62: 42 - 55.
- Oskay, Ü. (1982a) 19. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri. Ankara: SBF.
- Oskay, Ü. (1982b) *Toplumsal Gelişmede Radyo Televizyon*. Ankara: SBF.
- Ouassini, A. (2005) What's Happening To S.İ.: G. Fine. In:Denzin (Ed), Pp. 355-361.

- Özbek, M. (1991) *Popüler Kültür ve Orhan Gencebay Arabeski*. İstanbul: İletişim.
- Özdemir, S. (1998) *Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme*. İstanbul: Timaş.
- Öztürk, S. (2009) Kültür Emperyalizmi ve Modernleşme Kuramları Açısından Türkiye'de Sinema Üzerine Notlar (1896-1939). *Kebikeç*, 27: 157-181.
- Öztürk, S. (2010) *Osmanlı'da İletişimin Diyalektiği*. Ankara: Phoenix.
- Paras, E. (2006) Foucault 2.0: Beyond Power and Knowledge. New York: Other Press.
- Pareto, V. (1968) *The Rise and Fall of the Elites*. NJ: Bedminster Press.
- Park, R. (1938) Reflections On Communication and Culture. *American Journal of Sociology*, 44 (2) 187-205.
- Park, D. and Poolye, J. (eds.) (2008). *The History of Media and Communication Research: Contested Memories*. New York: Peter Lang.
- Parsons, T. (1937) *The Structure of Social Action*. NY: Free Press.
- Parsons, T. (1951) *Social System*. NY: Free Press.
- Parsons, T. (1960) Mass Media and Structure of American Society. *Journal of Social Issues* 16: 67 - 77.
- Parsons, T. (1970) *Some Problems of General Theory In Sociology*. In: Mckinney, J.C. and E.A. Tiryakian (Eds.) *Theoretical Sociology*. NY: Appleton. S. 439 - 472.
- Payne, D. E. and C. A. Peak (1977) Cultural Diffusion: Effect the Role of US Television In Iceland. *Journalism Quarterly*, 54, 523-531.
- Pearson, David E. (1993) Post-Mass Culture. *Society*, July-August, 30(5):17-23.
- Peters, J. D. (1986) Institutional Sources of Intellectual Poverty of Communication Research. *Communication Research*, 13: 527-559.
- Philo, G. ve David Miller (2000) Cultural Compliance and Critical Media Studies. *Media Culture and Society*. 22 (6): 831-839.
- Pool, I. De S. (1977) The Changing Flow of Television. *Journal of Communication*, 27(2):139-149.
- Pooley, J. (2006) Fifteen Pages That Shook the Field: Personal Influence, Edward Shils, and the Remembered History of Mass Communication Research. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 206: 130-156.
- Pooley, J. (2007) Daniel Czitrom, James W. Carey, and the Chicago School. *Critical Studies In Media Communication*, 24, 469-472.
- Pooley, J. (2008) *The New History of Mass Communication Research*. In: Park and Pooley (eds.).
- Pooley, J. and Katz, E. (2008) Further Notes On Why American Sociology Abandoned Mass Communication Research. *Journal of Communication* 58: 767-786.
- Popper, K. (1974) *Objective Knowledge*, Illinois: Clarendon Press.
- Poster, M. (2001) (ed.) *Jean Baudrillard: Selected Writings*. London: Polity.
- Praetorius, N. (2003) Inconsistencies in the Assumptions of Constructivism and Naturalism. *Theory & Psychology*. 13(4): 511-539
- Pye, L. (Ed) (1963), *Communications and Political Development*, N.J.: Princeton University Press.
- Radcliffe-Brown, A.R. (1953) On the Concept of Function In Social Science. *American Anthropologist* 37: 394 - 402.
- Radcliffe-Brown, A.R. (1967). *Religion and society*. NY: Bobbs-Merrill.
- Radway, J. (1988) 'Reception Study: Ethnography and the Problems of Dispersed Audiences and Nomadic Subjects', *Cultural Studies* 2(3): 359-76.
- Raskin, J. D. (2002) Constructivism In Psychology: Personal Construct Psychology, Radical Constructivism, and Social Constructionism. 5 (3). <http://www.acjournal.org/holdings/vol5/iss3/special/raskin.htm>
- Reeves, B., & Nass, C. (1996) *The Media Equation: How People Treat Computers, Television, and New Media Like Real People and Places*. New York: Cambridge University Press.

- Riley, W. ve J.W. Riley (1959) *Mass Communication and the Social System*. In: Merton R. K. Et. Al. (1959) (Eds.) *Sociology Today*. NY: Basic Books.
- Roach, C. (1997) Cultural Imperialism and Resistance In *Media Theory and Literary Theory*. Media, Culture & Society 19(1): 47-66.
- Robin, R. (1995/2001) *The Barbed-Wire College: Reeducating German POWs in the United States During World War II*. NJ: Princeton University press.
- Rogers, E. (1962) *Diffusion of Innovations*. NY: Free Press.
- Rogers, E. (1976), The Diffusion of Innovations. In: Lerner, D. ve W. Schramm (1976)
- Rogers, E. (1995) *Diffusion of Innovations*. the Free Press. Fourth Edition.
- Rostow, W.W. (1968) *The Stages of Economic Growth: A Non-Communist Manifesto*. Cambridge University Press, London.
- Rubin, A. M., & Windahl, S. (1986) the Uses and Dependency Model of Mass Communication. *Critical Studies In Mass Communication*, 3 (2): 184-199.
- Said, E. (1979) *Orientalism*, New York: Vintage Books.
- Said, E. (1994) *Culture and Imperialism*. New York: Alfred A. Knopf.
- Samarajiva, R. (1987) "The Murky Beginnings of the Communication and Development Field: Voice of America and The Passing of Traditional Society." In: N. Jayaweera, S. Amunugama, and E. T. Ariyaratna (eds.) *Rethinking Development Communication*, Singapore: Asian Mass Communication Research and Information Centre, s. 3–19.
- San Juan, E. (1995) *Postcolonial Theory Versus Philippine Reality*. Sentenaryo Centennial Home Page, Internet.
- Sandoval, M. and Fuchs, C. (2009) Towards A Critical Theory of Alternative Media. *Telemat. Informat.* Doi:10.1016/J.Tele.2009.06.011.
- Sartre, J. P. (1976) *Critique of Dialectical Reason*. London: NLB.
- Savage, J. (2004) Does Viewing Violent Media Really Cause Criminal Violence? A Methodological Review. *Aggression and Violent Behavior*, 10, Pp. 99-128.
- Schiller, D. (1993) Capitalism, Information and Uneven Development In S. A. Deetz (Ed.) *Communication Yearbook 16*. Ca:Sage. S. 396-406.
- Schiller, D. (2000) *Digital Capitalism*. Ca:Sage. S. 396-406.
- Schiller H. I. (1969) *Mass Communications and American Empire*. NY: A.M.Kelley.
- Schiller H. I. (1976) *Communication and Cultural Domination*. International Arts and Sciences Press, New York.
- Schiller H. I. (1981) *Who Knows? Information In the Age of the Fortune 500*, NJ: Ablex
- Schiller H. I. (1984) *Information and the Crisis Economy*. NJ: Ablex.
- Schiller, H. I. (1989) *Culture Inc: Corporate Takeover of Public Expression*. New York: Oxford University Press.
- Schiller, H.I. (1991) Not Yet Post Imperialist Era. *Critical Studies In Mass Communication*, 8 (1): 13-28
- Schramm, W. (1964) *Mass Media and National Development*, Stanford, California: Stanford University Press.
- Schramm, W. (1973) *Men, Messages and Media*. NY: Harper and Row.
- Schramm, W. (1983) The Unique Perspective of Communication: A Retrospective View *Journal of Communication* 33 (3): 6 -17.
- Selsam, H. Et al.(1983) *Dynamics of Social Change*. NY: International Publishers.
- Selsam, H. ve H. Martel (1984) *Reader In Marksist Philosophy*. NY: International Publishers.
- Shannon, C.E. ve W. Weaver (1949) *The Mathematical Theory of Communication*. Illinois: University of Illinois Press, 1964 Edition.
- Shaw, D. L., Hamm, B. J. and Knott, D. L. (2000) Technological Change, Agenda Challenge and Social Melding: Mass Media Studies and the Four Ages of Place, Class, Mass and Space. *Journalism Studies*, 1 (1): 57–79.
- Shaw, D.L., Mcombs, M., Weaver, D.H., & Hamm, B.F. (1999) Individuals, Groups, and Agenda-Melding. *International Journal of Public Opinion Research*, 11(1), 2-24.

- Siebert, F. Et al.(1954/1956) *Four Theories of the Press*. Urbana, ILL: University of Illinois Press.
- Siegelau, S. (1974) Marksizm and the Mass Media: Towards A Basic Bibliography. NY: International General.
- Siegelau, S. (1979) Preface: A Communication On Communication. In: Armand Mattelart & Seth Siegelau (Eds.), *Communication and Class Struggle. Volume 1: Capitalism, Imperialism* (Pp. 11- 21) NY: International General.
- Siegelau, S. (1983) Preface: Working Notes On Social Relations İn Communication and Culture. In:Armand Mattelart & Seth Siegelau (Eds.) *Communication and Class Struggle. Volume 2: Liberation, Socialism* (Pp. 11-16) NY: International General.
- Sil. N. P. (2008) Postcolonialism and Postcoloniality: A Premortem Prognosis. *Alternatives: Turkish Journal of International Relations*, 7(4): 20-33.
- Simon, A. F. (1997) Television News and International Earthquake Relief, *Journal of Communication* 47, Pp. 82–93.
- Simpson, C. (1994) *The Science of Coercion: Communication Research and Psychological Warfare 1945-1960*. New York: Oxford University Press.
- Simpson, C. (1996) Elisabeth Noelle-Neumann's 'Spiral of Silence' and the Historical Context of Communication Theory, *Journal of Communication* 46, Pp. 149–72.
- Slack, J. D. (1984) *Communication Technologies and Society: Conception of Causality and the Politics of Technological Intervention*. NJ: Ablex.
- Slack, J. D. and M. Allor (1983) The Political and Epistemological Constituents of Critical Communication Research. *Journal of Communication* 33 (3): 208- 218.
- Smythe, D. (1981) *Dependency Road: Communications, Capitalism, Consciouness and Canada*. N.J.: Ablex.
- Smythe, D. and T.V. Dinh (1983) On Critical and Administrative Research: A New Critical Analysis. *Journal of Communication* 33 (3): 117 -127.
- Smythe, D. W. (1977) Communications: Blindspot of Western Marksizm. *Canadian Journal of Political and Social Theory*. 1(3): 127.
- Smythe, D. W. (1986) *On Political Economy of C3I*. In:Jorge, Pp. 66-76. (C3I= Command, Control, Communication ve İnförmasiyon)
- Sokal, A. (2008) *Beyond the Hoax: Science, Philosophy and Culture*. Oxford: Oxford University Press.
- Sokal, A. ve Bricmont, J. (1999) *Fashionable Nonsense, Postmodern Intellectuals' Abuse of Science*. New York: Picador (St. Martins).
- Sparks, C. (2006) *Contradictions in Capitalist Media Practices*. In: Artz,L. Vd.
- Spencer, H. (1892) *The Evolution of Societies*. In Etzioni, A. and Etzioni, H., S. 9 -13.
- Spengler, O. (1980) *Decline of the West*. New York: random house.
- Sproule, J. M. (2008) "Communication": from Concept To Field To Discipline. In:D. W. Park & J. Pooley (Eds.), *The History of Media and Communication Research: Contested Memories* (Pp. 164–178) New York: Peter Lang.
- Steinmetz, G. (2007) *The Devil's Handwriting*. Chicago: University of Chicago Press.
- Summers, F. (2008) Making Sense of the APA: A History of the Relationship Between Psychology and the Military. *Psychoanalytic Dialogues*, 18:614–637.
- Sungur, S. (2007) Marksist Düşünce Sisteminde Kitle Kültürü ve Televizyonda Yayınlanan Çizgi Filmlerin İdeolojik İşlevlerine Bir Bakış. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2007,(30):125-140.
- Tchakotin, S. (1952) *Le Viol Des Foules Par La Propagande Politique*. Paris: Gallimard.
- Tekinalp, Ş. (2002) İletişim Araştırmalarında İdeoloji ve Küreselleşme: Eleştirel Bir Bakış. <http://www.Siyasaliletisim.Org/Pdf/iletisimarastirmalari.Pdf>
- Theobald, J. (2004) *The Media and the Making of History*. Burlington, VT: Ashgate.
- Therborn, G. (1976) *Science, Class and Society*. London: New Left Books.
- Thompson, E. P. (1964) *The Making of the English Working Class*. New York: Pantheon.
- Thompson, E. P. (1978) *The Poverty of Theory and Other Essays*. London: Merlin Press.

- Thompson, J. (1994) The Theory of the Public Sphere: A Critical Appraisal. In: Polity Reader In Cultural Theory. Polity Press, (91-99)
- Tomlinson, J. (1991) *Cultural Imperialism*. Baltimore: the Johns Hopkins
- Topçuoğlu, N. (1996) *Basında Reklam ve Tüketim Olgusu Türkiye'de Yeni Gazetecilik Yönelimleri ve Basının Sosyo-Kültürel Değişimdeki Rolü* Ankara: Vadi.
- Treanor, P. (1997) Structures of Nationalism. *Sociological Research Online*, 2 (1) [Http://www.Socresonline.Org.Uk/Socresonline/2/1/8.Html](http://www.Socresonline.Org.Uk/Socresonline/2/1/8.Html).
- Tuchman, G. (1983) Consciousness Industry and Production of Culture. *Journal of Communication* 33 (3): 330 - 341.
- Total, N. (2006) *Küreselleşme İletişim Kültürlerarasılık*. İstanbul: Kırmızı.
- Uluç, G. (2003) *Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı*. Ankara: Anahtar.
- Uslu, Z. K. (2009) *Bilinç Endüstrisinin İktidar ve Siyaset Pratikleri*. İstanbul: Beta.
- Uzun, R. (2009) İletişim Etiği. İstanbul: Dipnot.
- Volosinov, V.N. (1973) *Marksizm and the Philosophy of Language*. NY: Scminar Press.
- Wahl-Jorgensen, K. (2004) How Not To Found A Field: New Evidence On the Origins of Mass Communication Research. *Journal of Communication*, 54, 547-564.
- Wallerstein, I. (1979) *Capitalist World Economy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wasco, J. (1981) The Political Economy of the American Film Industry. *Media Culture and Society* 3 (2): 135 -153.
- Wasco, J. (2005) Studying the Political Economy of Media and Information. *Comunicação E Sociedade*, 7: 25-48.
- Wayne, M. (2003) *Marksizm and Media Studies*. London: Pluto.
- Webster, F. (1995) *The Information Society Reader*, London: Routledge.
- Weedon, C. (1987) *Feminist Practice and Poststructuralist Theory*. New York: B. Blackwell. [Http://www.Massey.Ac.Nz/~Alock/Theory/Foucault.Htm](http://www.Massey.Ac.Nz/~Alock/Theory/Foucault.Htm)
- Westley, B. ve D. Maclean (1957) A Conceptual Model For Mass Communication Research *Journalism Quarterly* 34: 31- 38.
- White, R.A. (1983) Mass Communication and Culture: Transition To A New Paradigm. *Journal of Communication* 33 (3): 279 - 301.
- Wilkie, R. (2008) Supply-Chain Democracy and the Circuits of Imperialism. *The Red Critique*. [Http://Redcritique.Org/Fallwinter2008/Printversions/SupplychaindemocracyandTheCircuitsofImperialismprint.Htm](http://Redcritique.Org/Fallwinter2008/Printversions/SupplychaindemocracyandTheCircuitsofImperialismprint.Htm)
- Williams, R. (1958/1983) *Culture and Society*. New York: Columbia University Press.
- Williams, R. (1961) *The Long Revolution*. New York: Columbia University Press.
- Williams, R. (1977) *Marksizm and Literature*. NY: Oxford University Press.
- Williams, R. (1980) *Problems In Materialism and Culture*. London: New Left.
- Woolcott, J. (1982) Messages and Meanings. In: Gurevitch, M. et al. (eds.) pp. 91-112.
- Wright, C.R. (1959) *Mass Communication: A Sociological Perspective*. NY: Random House.
- Wright, C.R. (1960) Functional Analysis and Mass Communication. *Public Opinion Quarterly*, 24 (4): 605 - 620.
- Wright, C.R. (1974) Functional Analysis and Mass Communication Revisited. In: J. G. Blumler and E. Katz (Eds.), pp. 197 -212.
- Yengin, H. (1994) *Ekranın Büyüsü Batı'da Değişen Televizyon Yayıncılığının Boyutları ve Türkiye'de Özel Televizyonlar*. İstanbul: Der Yayınları.
- Zizek, S. (2003) Homo Sacer As the Object of the Discourse of the University. [Http://www.Lacan.Com/Hsacer.Htm](http://www.Lacan.Com/Hsacer.Htm).